

Zicht op outcome in de Jeugd- bescherming en de Jeugdreclassering

Eindrapport

> Colofon

© 2019 Nederlands Jeugdinstituut

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit project verricht in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Auteurs Monique Malmberg, Anne Addink, Anita Kraak, Tom van Yperen, Cora Bartelink, Brigit Rijbroek

Fotografie Cover: Ilya van Marle, De Beeldunie; Binnenwerk: Martine Hoving

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

Samenvatting

De bestaande basisset outcome-indicatoren voor de jeugdhulp is niet een-op-een toepasbaar voor organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) heeft in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) de mogelijkheden onderzocht om te komen tot een gezamenlijke set outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Ook keek het Nji naar de mogelijkheden van een dergelijke set voor het voeren van de dialoog over de kwaliteit van de uitvoering in het primaire proces, in de organisatie en met externe partners. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt voor de bescherming van kinderen en jongeren die in hun ontwikkeling worden bedreigd (jeugdbescherming) en voor toezicht op de naleving van voorwaarden die door de rechter zijn opgelegd aan jongeren die een overtreding of misdrijf hebben begaan en het begeleiden van de jongere daarbij (jeugdreclassering).

Dit eindrapport beschrijft de uiteindelijke opbrengsten van het onderzoek en de aanbevelingen voor het vervolg. De achtergrondinformatie en het proces van het onderzoeksproject zijn beschreven in het bijbehorende verantwoordingsdocument.

Outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering zijn nodig om de resultaten van de inzet, de outcome, te kunnen monitoren. Bij outcome monitoring gaat het om het verzamelen van gemeenschappelijke en betekenisvolle informatie over de kwaliteit van beleid en voorzieningen, hier met elkaar over in gesprek te gaan, er samen van te leren en vervolgens verbeteracties door te voeren. Outcome monitoring is geen doel op zich, maar een middel om een lerende praktijk te realiseren. Daarmee is het onderdeel van een meet-, spreek- en verbetercyclus.

Het onderzoeksproject laat zien dat de dialoog over outcome gegevens van essentieel belang is bij outcome monitoring binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. In de praktijk blijkt dat het voeren van deze dialoog niet eenvoudig is. In het project is een richtlijn geformuleerd die helpt bij de dialoog. Overeenstemming over het doel van en de deelnemers aan de dialoog, betrokkenheid van cliënten of hun vertegenwoordigers en een goede voorbereiding van het gesprek dragen bij aan een lerende dialoog.

Binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering is daarnaast aandacht voor de context van outcome gegevens noodzakelijk. Procesindicatoren kunnen zicht bieden op deze context en geven aanknopingspunten voor verbeteracties

ten behoeve van de outcome voor de cliënt. De volgende procesindicatoren zijn relevant:

- De samenwerkingsrelatie tussen cliënt en professional
- De ketensamenwerking
- Kwesties (externe belemmerende factoren)
- Kenmerken van de doelgroep
- Gehanteerde methodieken
- Moment en methode van meten

In nauwe samenwerking met het veld is in het project een set outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering geformuleerd. Het onderzoeksproject heeft laten zien dat de basisset outcome-indicatoren voor de jeugdhulp een goed kader was om de zoektocht naar outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering mee te beginnen. Het project bevestigt dat aanpassingen nodig waren. Het scherp krijgen van de outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering was een gecompliceerd proces. Het uiteindelijke voorstel heeft draagvlak onder de betrokken partners en omvat de volgende indicatoren:

- Verloop van het traject
- Cliëntervaring
- Doelrealisatie met:
 - Afname ontwikkelingsbedreiging
 - Afname dynamische criminogene factoren
 - Acceptatie van noodzakelijke hulp
 - Herhaald beroep.

De indicatoren zijn op dit moment nog niet operationeel. Dat wil zeggen dat er nog vervolgstappen nodig zijn voordat de indicatoren gereed zijn voor gebruik. De belangrijkste ontwikkelpunten zijn:

- Commitment voor en inzet van de indicatoren voor een lerende praktijk.
- Het systematisch verzamelen van informatie in de praktijk.
- (Technische) aanpassingen van registratie en systemen om gegevens te kunnen ophalen.
- Ontwikkeling van maatwerktabellen voor het benutten van de Beleidsinformatie Jeugd voor 'het verloop van het jeugdbeschermingstraject' en 'herhaald beroep'.
- Inhoudelijke doorontwikkeling van 'het verloop van het jeugdreclasseringstraject', 'afname ontwikkelingsbedreiging' en 'afname dynamische criminogene factoren'.

Het onderzoeksproject bestond uit een voorbereidingsfase waarin een literatuuronderzoek en interviews met stakeholders hebben plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in een eerste voorstel voor de set outcomecriteria. In een

uitvoeringsfase zijn in vier regio's proeftuinen gevormd bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeente of regio, betrokken Gecertificeerde Instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordiging. In deze fase stond de bruikbaarheid in de praktijk centraal. Een centrale werkgroep met deelnemers uit de proeftuinen en een begeleidingsgroep met stakeholders zijn betrokken geweest bij de vormgeving en uitvoering van het onderzoek en reflectie op de voorgestelde set.

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding voor het onderzoek	6
1.2 Doel en vraagstelling	7
1.3 Kader en beoogde resultaten	8
1.4 Toelichting op Gecertificeerde Instellingen	8
1.5 Leeswijzer	9
1.6 Toelichting	9
2. Outcome monitoring om te leren en verbeteren	10
2.1 Het belang van monitoring	10
2.2 Het proces van outcome monitoring	10
2.3 Risico van outcome monitoring	11
2.4 Belangrijke principes	11
3. De dialoog en procesindicatoren	12
3.1 Richtlijn voor de dialoog	12
3.2 Belangrijke procesindicatoren voor het goede gesprek	14
4. Outcome-indicatoren	17
4.1 Verloop van het traject	17
4.2 Cliëntervaring	20
4.3 Doelrealisatie	22
4.3.1 Afname ontwikkelingsbedreiging (jeugdbescherming)	22
4.3.2 Afname dynamische criminogene factoren (jeugdreclassering)	24
4.3.3 Acceptatie van noodzakelijke hulp (jeugdbescherming)	25
4.3.4 Herhaald beroep (jeugdbescherming en jeugdreclassering)	27
5. Tot slot	29
Bijlage 1. Begrippenlijst	31

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren. Helaas groeien niet alle kinderen en jongeren op in een veilige thuissituatie. Zij zijn slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik, of worden op een andere wijze in hun ontwikkeling bedreigd. Daarnaast zijn er ook jongeren die een bedreiging voor de samenleving vormen, bijvoorbeeld omdat zij zelf geweld of diefstal plegen. Nederland kent een uitgebreid stelsel aan voorzieningen om deze kinderen en jongeren en hun ouders te beschermen en te begeleiden, zodat zij weer in staat zijn zich gezond te ontwikkelen en naar vermogen deel te nemen aan de samenleving.

De afgelopen jaren is door de Gecertificeerde Instellingen (GI's) geïnvesteerd in (door)ontwikkeling van effectieve werkwijzen binnen de jeugdbescherming en de jeugd-reclassering, waaronder de inzet vanuit het preventief justitieel kader (i.e., begeleiding zonder maatregel, drang). Er is echter nog onvoldoende systematisch inzicht in hoe het feitelijk met de veiligheid en de ontwikkeling van deze kinderen en jongeren gaat en of alle inspanningen daadwerkelijk leiden tot meer veiligheid en een betere ontwikkeling voor kinderen, jongeren en maatschappij.¹

De Gecertificeerde Instellingen (GI's), Jeugdzorg Nederland, cliëntorganisaties, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Justitie en Veiligheid (JenV) willen zich hier gezamenlijk voor inzetten, aansluitend bij het traject "Harmonisatie outcome-indicatoren jeugdzorg". Dit vormt de input voor het samen werken aan verbetertrajecten, met als uiteindelijk doel dat kinderen kansrijk en gezond kunnen opgroeien.

In het harmonisatietraject voor outcome-indicatoren voor de jeugdhulp zijn in augustus 2016 afspraken gemaakt over het standaard monitoren van de resultaten (de 'outcome') van jeugdhulp door gemeenten (VNG), brancheorganisaties en het Nederlands Jeugdinstituut (Nji). Zij zijn op basis van pilots tot een set outcome-indicatoren gekomen die het meest geschikt bleken om outcome te meten. Deze set bestaat uit de volgende gegevenselementen:

1. Uitval van cliënten (dit heet ook wel: 'reden beëindiging');
2. Tevredenheid van cliënten over het nut/effect van de jeugdhulp;

3. Doelrealisatie van de hulp, uitgesplit naar:

- 3.1 De mate waarin cliënten zonder hulp verder kunnen
- 3.2 De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start jeugdhulp plaatsvindt

En in geval van een individuele voorziening ('niet-vrij toegankelijke jeugdhulp') ook:

- 3.3 De mate waarin problemen verminderd zijn en/of zelfredzaamheid/participatie is verhoogd
- 3.4 De mate waarin met de cliënt overeengekomen doelen gerealiseerd zijn.

Deze set outcome-indicatoren voor de jeugdhulp bleek nog niet toegesneden op de organisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van jeugdbeschermings- en jeugd-reclasseringsmaatregelen. Bij de uitwerking voor deze werkvelden stuiten we op allerlei vragen, zoals: Is de indicator 'uitval' wel toepasbaar in het geval van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel? Met welke instrumenten is de toename van veiligheid van kinderen en jongeren en/of het wegnemen van ontwikkelingsbedreigingen te meten? Hoe gaan we om met trajecten waarbij het cliëntsysteem bestaat uit meerdere personen die met verschillende hulpvormen (ook buiten de jeugdsector) hun eigen traject lopen?

Op initiatief van het Nji hebben in 2016 drie bijeenkomsten plaatsgevonden met als doel het verkennen van de mogelijkheden om een gezamenlijk traject te starten voor het verder specificeren van een set outcome-indicatoren voor veiligheid jeugd en samenleving. Geconcludeerd werd dat dit een samenhangend plan van aanpak vraagt voor de verschillende onderdelen van de keten en een voorstel wie daarbij betrokken moeten zijn. In eerste instantie was daarbij uitgegaan van één plan voor zowel de uitwerking voor de Veilig Thuis (VT) instellingen als voor de Gecertificeerde Instellingen. Eind 2016 is echter besloten om een opsplitsing te maken. Het huidige project richt zich op de jeugdbescherming en de jeugdreclassering, oftewel op de Gecertificeerde Instellingen. Zij bieden begeleiding vanuit het gedwongen en het preventief justitieel kader (i.e., drang). In gezamenlijkheid is besloten om de focus van dit project te leggen op het gedwongen kader, oftewel de maatregelen.

¹ Zie onder andere de ZonMw Onderzoeksagenda Effectiviteitsonderzoek Kindermishandeling.

1.2 Doel en vraagstelling

Doel van dit onderzoekstraject was het specificeren van een basisset outcome-indicatoren en het uitwerken van een voorstel voor operationalisatie. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt voor:

- Bescherming van kinderen en jongeren die in hun ontwikkeling worden bedreigd (jeugdbescherming); en
- Toezicht op de naleving van voorwaarden die door de rechter zijn opgelegd aan jongeren die een overtreding of misdrijf hebben begaan en het begeleiden van de jongere daarbij (jeugdreclassering).

Uitgangspunt daarbij is dat de indicatoren breed gedragen worden door de belangrijkste stakeholders en toepasbaar zijn dan wel ingebed worden in het bredere traject van de kwaliteitscyclus.

De basisset outcome-indicatoren voor jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen is primair bedoeld voor professionals, organisaties en (gemeentelijke) beleidsmakers. Daarnaast kunnen cliënten en cliënt-vertegenwoordigers op basis van de outcome-indicatoren het gesprek voeren met aanbieders over kwaliteitsverbeteringen.

In samenspraak met veldpartijen en opdrachtgever zijn daarvoor de volgende twee vragen centraal gesteld in het project:

1. Kunnen we komen tot een geharmoniseerde set outcome-indicatoren voor jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen (gedwongen kader)?

2. Biedt een dergelijke geharmoniseerde set outcome-indicatoren voldoende basis voor het aangaan van de kwaliteitsdialoog op de verschillende niveaus (met de cliënt in het primaire proces, binnen het team- en de organisatie en met externe partners waaronder de financier)?

Om deze vragen te beantwoorden, heeft het NJi een ontwikkeltraject uitgevoerd. Voor de eerste onderzoeksvraag zijn we gestart met een voorbereidingsfase waarin een literatuuronderzoek en interviews met stakeholders hebben plaatsgevonden. Dit heeft met behulp van de betrokken gesprekspartners geleid tot een eerste voorstel van outcome-indicatoren. In een volgende fase heeft een toetsing op bruikbaarheid, haalbaarheid en toepasbaarheid plaatsgevonden in de regio's Amsterdam, Eindhoven, Twente en West-Brabant West. De tweede onderzoeksvraag heeft in het gehele onderzoeksproces een belangrijke positie gehad als uitgangspunt en reflectievraag. In de regio's zijn proeftuinen gevormd bestaande uit vertegenwoordigers van de (gemeente) regio, betrokken Gecertificeerde Instellingen, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordiging. Ook is er een centrale werkgroep ingesteld waarbinnen alle input van het project naar een meer uitgewerkt kader werd gebracht. Daarnaast was een begeleidingsgroep met stakeholders betrokken bij de vormgeving en uitvoering van het onderzoek². Het onderzoek vond plaats in de periode april 2017 tot en met december 2018 en is gefinancierd door het ministerie van Justitie en Veiligheid.

² Voor een overzicht van de gesprekspartners zie bijlage 2 van het verantwoordingsdocument.

1.3 Kader en beoogde resultaten

Het kader bestaat uit de in augustus 2016 overeengekomen basisset van outcome-indicatoren voor de jeugdhulpverlening. Het doel van het gebruik van de indicatoren voor veiligheid jeugd en samenleving is *niet* om aanbieders onderling te vergelijken ('benchmarking') of om prestaties van Gecertificeerde Instellingen te koppelen aan financiering. Het doel is om met elkaar het gesprek te kunnen voeren over de (verdere) verbetering van de uitkomsten van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. Het huidige onderzoeksproject moet laten zien hoe de indicatoren in dat kader het beste kunnen worden uitgewerkt en ingezet.

De volgende resultaten werden bij aanvang van het project beoogd:

- Een uitwerking van een basisset outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering volgens het format van het harmonisatietraject³. Deze uitwerking is inclusief een uitwerking van hoe een en ander te meten is.
- Een beknopte – op de praktijk gebaseerde – handreiking voor het gebruik van de outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering in de kwaliteitscyclus.
- Overzicht van bestaande werkwijzen, methoden, materialen en instrumenten die mogelijk bruikbaar zijn in het kader van werken met de basisset voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering.
- Draagvlak bij de belangrijkste stakeholders (inclusief cliënten) voor invoering van de gespecificeerde basisset voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering.

De uitwerking van de basisset outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering is opgenomen in dit eindrapport (hoofdstuk 4). Een overzicht van bestaande werkwijzen, methoden, materialen en instrumenten is verwerkt in het bijbehorende verantwoordingsdocument. Gedurende het gehele proces is gewerkt aan het draagvlak voor de outcome-indicatoren bij de belangrijkste stakeholders, zoals cliënten, professionals, Gecertificeerde Instellingen, brancheorganisatie, ketenpartners, gemeenten en Rijk. En op inhoud is er gaandeweg meer draagvlak ontstaan voor de voorgestelde outcome-indicatoren bij de betrokken partijen. De beknopte handreiking voor het gebruik van de outcome-indicatoren is ondergebracht in een volledig losstaand product.

1.4 Toelichting op Gecertificeerde Instellingen

Een Gecertificeerde Instelling is een instelling die bevoegd is om jeugdbeschermingsmaatregelen en maatregelen in het kader van de jeugdreclassering uit te mogen voeren. De Gecertificeerde Instelling is in het kader van een maatregel bevoegd om te bepalen dat een kind of jongere jeugdhulp nodig heeft. De gemeente heeft dan een leveringsplicht. De Gecertificeerde Instelling levert zelf geen jeugdhulp, maar schakelt hier een jeugdhulpaanbieder voor in. Volgens de Jeugdwet zijn de jeugdzorgwerkers van de Gecertificeerde Instellingen primair casusregisseurs en geen hulpverleners (artikel 3.2).

De Jeugdwet (artikel 3.2) stelt dat deze maatregelen pas mogen worden uitgevoerd door een organisatie als zij gecertificeerd is. De certificering is gericht op het waarborgen van een goede uitvoering van de maatregelen (Jeugdwet, artikel 3.3). Een instelling kan in aanmerking komen voor een certificaat als zij voldoet aan de wettelijke eisen en normen die zijn opgenomen in het normenkader. Deze worden opgesteld door het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de brancheorganisatie en vastgesteld door de minister van Justitie en Veiligheid. Het normenkader stelt onder andere eisen op het gebied van de deskundigheid van de medewerkers, de gehanteerde methodieken en interventies, de organisatie en haar processen en de samenwerking met andere organisaties. Ook zijn er certificatie eisen voor monitoring opgenomen in het normenkader. Het gaat hierbij om eisen gericht op de registratie van verschillende procesindicatoren en om het benoemen van resultaatindicatoren. In tegenstelling tot de resultaatindicatoren zijn er in het normenkader concrete indicatoren benoemd voor de procesindicatoren. Voor de resultaatindicatoren geldt als eis dat deze in overleg met gemeenten moeten worden vastgesteld. Er zijn aparte certificaten voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. De meeste Gecertificeerde Instellingen zijn ontstaan uit de voormalige Bureaus Jeugdzorg en landelijk werkende instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering, zoals bijvoorbeeld de William Schrikker Groep.

Gemeenten zijn verplicht om voldoende contracten af te sluiten met Gecertificeerde Instellingen. Daarnaast hebben zij een zorgplicht naar kinderen voor een tijdige levering van noodzakelijke zorg. De gemeente is verantwoordelijk voor de veiligheid in brede zin, als wel voor de afstemming tussen het sociale domein (met name de wijkteams) en de organisaties die gericht zijn op veiligheid zoals het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen.

³ Zie voor meer informatie: www.nji.nl/nl/Harmonisatie-outcome-in-jeugdhulp,-jeugdgezondheidszorg,-jeugdbescherming-en-jeugdreclassering-nadere-uitwerking

1.5 Leeswijzer

Er is gekozen om de rapportage met betrekking tot het onderzoeksproject te borgen in twee afzonderlijke documenten: een eindrapport en een verantwoordingsdocument. In dit eindrapport worden de opbrengsten van het onderzoeksproject beschreven ten aanzien van de twee centrale onderzoeksvragen. In het verantwoordingsdocument wordt meer in detail ingegaan op de achtergrond en het proces van het onderzoeksproject.

- **Hoofdstuk 1:** in dit hoofdstuk leest u over de achtergrond, context en doelstelling van dit onderzoek.
- **Hoofdstuk 2:** dit hoofdstuk gaat in op het gedachtengoed achter outcome monitoring met als doel het kader te schetsen waarbinnen de outcome-indicatoren hun functie hebben.
- **Hoofdstuk 3:** dit hoofdstuk heeft betrekking op de tweede onderzoeksvraag, oftewel de relatie tussen outcome monitoring binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering en de kwaliteitsdialoog.
- **Hoofdstuk 4:** in dit hoofdstuk staat de eerste onderzoeksvraag centraal, namelijk of we kunnen komen tot een geharmoniseerde set outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Aan de hand van het proces en de opbrengsten van het project hebben we geconcludeerd dat het mogelijk is om een dergelijke geharmoniseerde set outcome-indicatoren voor het werkveld van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering te formuleren. Het eindvoorstel voor een geharmoniseerde set is opgenomen in dit hoofdstuk. De benodigde stappen om toe te werken naar het gereedmaken van de voorgestelde set outcome-indicatoren voor gebruik staan eveneens beschreven in dit hoofdstuk.
- **Hoofdstuk 5:** in dit hoofdstuk volgen een aantal slotopmerkingen ten aanzien van de doorontwikkeling van outcome monitoring voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering.

In de bijlage vindt u een begrippenkader met veelgebruikte begrippen en de door ons gehanteerde definities (bijlage 1).

1.6 Toelichting

Een belangrijke bevinding uit het project is dat de dialoog over outcome gegevens en aandacht voor de context (procesindicatoren) van deze outcome gegevens in deze dialoog van essentieel belang zijn bij outcome monitoring in het gedwongen kader. In het gedwongen kader is de onderlinge afhankelijkheid van ketenpartners groot, zo ook voor Gecertificeerde Instellingen. Het verzamelen van outcome gegevens kan daarom niet los gezien worden van de dialoog over de gegevens, zowel intern als extern. Aandacht voor belangrijke procesindicatoren tijdens deze dialoog is nodig om de resultaten en de bedoeling van de Gecertificeerde Instellingen te duiden en te benutten voor een lerende praktijk. In lijn is er daarom bewust voor gekozen om het bespreken van de richtlijn voor deze kwaliteitsdialoog en belangrijke procesindicatoren in dit eindrapport vooraf te laten gaan aan de presentatie van de outcome-indicatoren.

2. Outcome monitoring om te leren en verbeteren

In dit hoofdstuk gaan we in op het gedachtengoed achter outcome monitoring met als doel het kader te schetsen waarin de outcome-indicatoren hun functie hebben of op zijn minst zouden moeten hebben. Monitoring is een belangrijk middel om kwaliteit te toetsen en te verbeteren. Monitoring houdt in dat er herhaaldelijk informatie wordt verzameld die cliënten, professionals en beleidsmakers een beeld geven van wat er goed gaat en van wat er beter kan.

“Doen we de goede dingen? En doen we de dingen goed? Dat zijn leidende vragen bij alle verbeterprocessen. Het bespreken van deze informatie met belanghebbenden is de motor achter een leer- en verbetercyclus in de jeugdbescherming en de jeugdreclassering.”

Bron: Dossier monitoring NJi

2.1 Het belang van monitoring

Over het algemeen hebben professionals en cliënten wel een beeld van ‘hoe het gaat’, wat er beter kan en wie daarvoor kan zorgen. Maar kloppen die beelden? Dat weet men pas als men met elkaar bepaalt hoe de kwaliteit en het resultaat van inspanningen zichtbaar, merkbaar of meetbaar gemaakt kunnen worden. Op basis van een gesprek over die informatie met belanghebbenden kunnen vervolgens acties worden ondernomen om de kwaliteit te bewaken en te verbeteren. Dat is het belang van monitoring. Het is in het jeugddomein niet altijd mogelijk om de kwaliteit en het resultaat van het werk in harde cijfers uit te drukken. Maar ook minder harde gegevens kunnen het gesprek de goede kant op sturen. Op basis van het verhaal achter die gegevens kunnen vervolgens werkzaamheden worden geoptimaliseerd.

2.2 Het proces van outcome monitoring

Outcome heeft betrekking op het directe effect van een voorziening: bijvoorbeeld de cliënt is tevreden en/of de doelen van de zorg zijn gehaald. Een outcome-indicator is een meetlat om het resultaat van zorg- of dienstverlening op een aspect zichtbaar te maken. Zo zegt cliënttevredenheid iets over hoe nuttig cliënten de zorg vonden. Met behulp van outcome-indicatoren

kunnen aanbieders en gemeenten bespreken of een jeugdzorgvoorziening effectief werkt. Het ‘dwingt’ de organisaties om continu te werken aan de effectiviteit van het aanbod. Dit heeft veel voordelen: er ontstaat focus op effectiviteit van jeugdzorg, met eenheid van taal in het kwaliteitsgesprek daarover. Voordeel voor de gemeente is dat zij – met een eenduidige set van outcome-indicatoren – de kwaliteitsgesprekken met verschillende aanbieders gemakkelijker kunnen voeren.

Het doel van de outcome-indicatoren is het voeden van het gesprek tussen actoren op verschillende niveaus. Het monitoren op deze indicatoren resulteert niet in ‘harde cijfers’. Het gaat erom gemeenschappelijke en betekenisvolle informatie te verzamelen over de kwaliteit van het beleid en de voorzieningen, erover te communiceren, ervan te leren en verbeteracties door te voeren. Deze dialoog vindt plaats in:

- Het primaire proces: in gesprek met de cliënt is er expliciet aandacht voor de vraag wat de beoogde en gerealiseerde uitkomsten zijn van de maatregel.
- De interne kwaliteitsontwikkeling (met behulp van geaggregeerde data): aan de hand van resultaatgegevens voeren professionals, managers en cliëntvertegenwoordigers in teams en in de instelling het gesprek over de vraag wat de uitkomsten bij de cliëntèle over het algemeen zijn en welke verbeteringen er mogelijk zijn. en
- Het kwaliteitsgesprek met gemeente en/of ketenpartners: de instellingen voeren met de externe partijen het gesprek over de uitkomsten, waarom die zijn wat ze zijn, waar verbetermogelijkheden liggen en wie daarin welke taak heeft.

De gegevens die outcome-indicatoren genereren spreken niet voor zich. Cijfers zijn immers een platgeslagen weergave van een dynamische en complexe dagelijkse praktijk. De gegevens vertellen pas een verhaal als ze goed worden geïnterpreteerd. Outcome-indicatoren zijn bedoeld als verbetertool. Ze bieden een ingang voor het gesprek van de aanbieders met hun cliënten, binnen de organisatie en met externe partijen over het resultaat van de geboden zorg (zie ook hoofdstuk 3). Door met elkaar te praten over de outcome, bepalen gemeenten samen met aanbieders en cliënten welke verbeteracties nodig zijn. Daarmee wordt het een vast onderdeel van een kwaliteitscyclus die moet leiden tot het steeds beter functioneren van de

dienstverlening in de jeugdsector. Het verkrijgen van dit zicht op de uitkomsten helpt de kwaliteit van de jeugdzorg te verbeteren, op alle niveaus. Men spreekt in dat kader dan ook wel van niet alleen het meten van effecten, maar ook van het effect van meten: het is een nuttig middel om steeds betere zorg te realiseren. Dit is belangrijk omdat het uiteindelijk leidt tot het verbeteren van het maatschappelijk resultaat van die hulp: het kansrijk, veilig en gezond opgroeien en opvoeden van kinderen.

2.3 Risico van outcome monitoring

Een risico van outcome monitoring kan ontstaan wanneer gemeenten jeugdzorgorganisaties gaan afrekenen op het resultaat. Er kan dan een ‘perverse prikkel’ uitgaan van het werken met outcome-indicatoren. *Dit sluit niet aan op de bedoeling van het instrument, dat juist in het leven is geroepen om te leren en te verbeteren.* Er kan bijvoorbeeld een situatie ontstaan waarbij de moeilijkste cliënten gemeden worden en de outcome-gegevens als strategische informatie ingezet worden, bijvoorbeeld in financiële verantwoording. Ook kan – als resultaten van een organisatie tegenvallen – de verleiding ontstaan om naar een andere organisatie uit te wijken. Dit kan leiden tot ‘hoppen’, hetgeen niet leidt tot een structurele meet- en verbeterbeweging. *De bedoeling van het werken met outcome-indicatoren is juist om een organisatie de kans te geven om verbeterlagen te maken.*

“Een lage tevredenheidsscore van een jeugdzorgwerker in de jeugdzorg betekent niet per definitie dat het een slechte jeugdzorgwerker is. De kans bestaat dat deze persoon – juist vanwege zijn kwaliteiten – de moeilijkste gezinnen krijgt toegeschoven!”

Bron: Outcome in zicht: Werken met prestatie-indicatoren in de jeugdhulp (2014)

2.4 Belangrijke principes

Als je outcome gaat monitoren, zijn de volgende principes van belang:

1. Meet om te weten en te verbeteren. Dit vraagt om een duidelijk gezamenlijk doel en een dialoog tussen belanghebbende partijen.
2. Cijfers zeggen veel maar niet alles, ga op zoek naar het verhaal erachter.
3. Verzamel alleen gegevens die bijdragen aan een verbetercyclus en duidt het opgehaalde beeld vanuit verschillende perspectieven.
4. Wees alert op perverse prikkels. Als een organisatie alleen zou worden gefinancierd als de tevredenheid van de cliënten hoog genoeg is, dan zal deze organisatie een moeilijke doelgroep links laten liggen. Terwijl deze doelgroep de hulp waarschijnlijk het hardste nodig heeft. Benut dus cijfers voor het kwaliteitsgesprek en niet om af te rekenen op resultaten.
5. Betrek de cliënt (jeugdige en ouder/verzorger) in de dialoog over outcome.
6. Voer verbeteracties door en blijf monitoren. De cyclus wordt rond door de verbeteracties daadwerkelijk uit te voeren met als streven een stap dichterbij het gezamenlijke doel te komen.

3. De dialoog en procesindicatoren

Bij outcome monitoring gaat het om het verzamelen van gemeenschappelijke en betekenisvolle informatie over de kwaliteit van beleid en voorzieningen, er met elkaar over te communiceren, er samen van te leren en gezamenlijk verbeteracties door te voeren. Het bereiken van het doel van outcome monitoring staat of valt dan ook met het voeren van het goede gesprek.

Deze principes van outcome monitoring sluiten volledig aan bij de bevindingen van het huidige onderzoeksproject. Ook hieruit is gebleken dat een dialoog over outcome gegevens van essentieel belang is bij outcome monitoring binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Daarnaast is gebleken dat aandacht voor de context van deze outcome gegevens noodzakelijk is en dat procesindicatoren zicht kunnen bieden op deze context. Zo moeten outcome gegevens van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering in de context worden gezien van onder andere de begeleiding in het gedwongen kader en de samenwerking met andere ketenpartners en gemeenten. De dialoog over de outcome gegevens en dit soort procesindicatoren is nodig om de resultaten en de bedoeling van de Gecertificeerde Instellingen te duiden en te benutten voor een lerende praktijk. De dialoog en aandacht voor procesindicatoren zijn dan ook onlosmakelijk verbonden met outcome monitoring binnen deze sector.

In dit hoofdstuk presenteren we de richtlijn voor de dialoog die uit gesprekken en oefendialogen in de proeftuinen naar voren is gekomen. Daarnaast geven we een overzicht van de meest relevante procesindicatoren die tijdens oefendialogen in de proeftuinen zijn benoemd voor outcome monitoring in het gedwongen kader.

3.1 Richtlijn voor de dialoog

De dialoog over outcome van de Gecertificeerde Instelling kan op verschillende niveaus plaatsvinden: in het primaire proces (tussen cliënt en professional), in de organisatie (in teams of op organisatieniveau) of extern (met gemeenten, ketenpartners, opdrachtgevers). In de praktijk blijkt dat het voeren van een dialoog over outcome gegevens niet eenvoudig is. In de verschillende proeftuinbijeenkomsten zijn gesprekken gevoerd met en hebben oefendialogen plaatsgevonden tussen belanghebbende partijen⁴.

Uit deze bijeenkomsten zijn richtlijnen naar voren gekomen die helpend zijn voor het voeren van de dialoog. Deze hebben vooral betrekking op de dialoog tussen de Gecertificeerde Instelling(en) en externen. Hieronder geven we de belangrijkste aandachtspunten uit de proeftuinen weer.

Doel van de dialoog

Het doel van de dialoog moet vooraf helder zijn. Het is belangrijk dat de verwachtingen van alle deelnemers over het doel worden uitgesproken en dat een gezamenlijk doel wordt geformuleerd. Het is wenselijk om onderscheid te maken tussen gesprekken over kwaliteit en beleid en gesprekken over financiën en/of verantwoording.

Deelnemers aan de dialoog

De keuze voor de deelnemers en de rol van de deelnemers is afhankelijk van het doel van de dialoog. Wanneer het gesprek gaat over kwaliteit en beleid zijn mogelijk andere deelnemers aan tafel nodig dan wanneer het gesprek gaat over financiën. De rol van de deelnemers moet vooraf duidelijk zijn.

De inhoudelijke kwaliteit van de dialoog wordt bevorderd door deelnemers met verschillende expertises⁵. Men kan in ieder geval denken aan:

- Deelnemers met inhoudelijke kennis van en ervaring met de uitvoering in de praktijk om input te leveren over de achtergrond van de cijfers: dit kunnen zowel professionals als cliënten zijn.
- Deelnemers met kennis over het verzamelen en weergeven van cijfers (beleidsmedewerkers en/of onderzoeksmedewerkers) voor de vertaling van de cijfers en het geven van informatie over de wijze waarop de gegevens zijn verzameld.
- Deelnemers die de mogelijkheid of bevoegdheid (mandaat) hebben om afgesproken verbeteracties daadwerkelijk in gang te zetten.
- Het is essentieel om cliënten (cliëntenraden of een andere vorm van medezeggenschap) deel te laten nemen aan het proces van meten en bespreken van outcome gegevens op alle niveaus.

⁴ Dit waren onder andere: cliënten, vertegenwoordigers van de Gecertificeerde Instellingen (beleid en professionals), gemeenten (beleid) en de Raad voor de Kinderbescherming.

⁵ Uit onderzoek weten we dat een multidisciplinaire dialoog het meest effectief is.

Voor de Gecertificeerde Instellingen kunnen verschillende externe partners relevant zijn voor een dialoog over outcome. Dit zijn onder andere:

- Gemeente(n)
- Cliënten
- Wijkteams
- Raad voor de Kinderbescherming
- Jeugdhulpaanbieders
- Rechterlijke Macht (kinderrechter, Openbaar Ministerie)
- Voorliggend veld

Vorbereiding van de dialoog

Een goede voorbereiding van de gesprekken is wenselijk. Door vooraf gegevens te delen en duidelijk te zijn over het doel en de inhoud van het gesprek⁶, komen deelnemers niet voor verrassingen te staan tijdens het gesprek. Ook is het raadzaam om afspraken te maken over wie het gesprek voorzit.

Inhoud van de dialoog

Een stapsgewijze opbouw van het gesprek draagt bij aan een onderzoekend en open gesprek. De volgende opeenvolgende vragen zijn relevant in de dialoog over outcome:

1. Herkennen we de cijfers?
2. Kunnen we de cijfers verklaren?
3. Wat vinden we van de cijfers en van de verklaringen?
4. Welke acties zijn nodig, wenselijk?

De volgordelijkheid in de vragen helpt om eerst naar de cijfers te kijken en deze te begrijpen, voordat geoordeeld wordt of er een impliciete of expliciete norm wordt gehaald. De dialoog start met goed kijken naar de cijfers. Voor het zoeken naar een verklaring zijn mogelijk nog aanvullende gegevens nodig, zoals informatie over het bestaan van wachtlijsten bij zorgaanbieders, de inzet van second best opties of de samenwerkingsrelatie tussen cliënt en professional. Waar mogelijk is het wenselijk dat deze vooraf zijn voorbereid. Het kan echter ook zo zijn dat de vraag ‘wat we vinden van de cijfers?’ pas beantwoord kan worden als vaker gegevens zijn verzameld en trends zichtbaar worden. Als de eerste drie vragen beantwoord zijn, kunnen gezamenlijk verbeteracties worden geformuleerd. Mogelijk kunnen de vragen niet allemaal in één gesprek beantwoord worden. Met name wanneer er voor het eerst over outcome gegevens wordt gesproken, kan het zijn dat er meer gegevens nodig zijn of dat er meer tijd nodig is om de vragen te beantwoorden.

Uitvoering van de dialoog

- Het is helpend wanneer de deelnemers elkaars ‘werk’ kennen en zicht hebben op elkaars wensen, knelpunten en mogelijkheden. Het is belangrijk om begrip voor elkaar te hebben en voor elkaars positie.
- Een open, onderzoekende houding van alle deelnemers draagt bij aan een goede dialoog.
- Het is belangrijk dat het gesprek gericht is op samenwerking en het komen tot gezamenlijke inzichten, nadere analyse en verbetervoorstellen.
- Het is helpend om emoties die mogelijk spelen te benoemen tijdens het gesprek. Een goede voorbereiding en begrip houden voor elkaars positie kan hier ondersteunend in zijn.

Uitkomst en het vervolg

Het is belangrijk om bij de afronding van een gesprek gezamenlijk vast te stellen wat de uitkomst is van het gesprek en wat de afspraken en de verwachtingen zijn over het vervolg. Een goede dialoog leidt tot concrete verbeteracties en realistische afspraken over wie wat gaat doen en wanneer.

Voor de dialoog in de organisatie (in teams of op organisatie-niveau) zijn in grote lijnen dezelfde aandachtspunten van belang. Voor de dialoog in het primaire proces (tussen cliënt en professional) geldt als belangrijk aandachtspunt dat het verzamelen van gegevens over de resultaten van de begeleiding in samenspraak met cliënten plaatsvindt en dat de gegevens benut kunnen worden om passende begeleiding aan te bieden en/of de begeleiding zo nodig bij te stellen. Meer informatie hierover is onder andere terug te vinden in ‘Zicht op effectiviteit, Handboek voor resultaat-gerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector’ (Van Yperen, Veerman en Bijl, 2017), de website van het Samenwerkingsverband Effectieve Jeugdhulp Nederland (www.sejn.nl) en vanuit de workshop ‘Betekenisvolle metingen’ die tijdens het project is gegeven door Jeugdbescherming Regio Amsterdam.

⁶ Het opstellen van een agenda kan hierbij helpend zijn.

3.2 Belangrijke procesindicatoren voor het goede gesprek

Outcome monitoring gaat over een verbeterstelsel. Outcome-indicatoren zijn bedoeld om zicht te krijgen op de resultaten voor cliënten van de geboden begeleiding door de Gecertificeerde Instelling. Door het monitoren van outcome kan nagegaan worden of er iets verandert als je aan bepaalde knoppen draait⁷. Procesindicatoren kunnen van dit soort knoppen zijn. Kwantitatieve en/of kwalitatieve gegevens over procesindicatoren geven een beeld van (het verloop van) processen die invloed uitoefenen op de resultaten (outcome). Het doel is niet om harde gegevens en normen te genereren, maar om informatie te verzamelen die aanknopingspunten biedt voor het inzetten en volgen van verbeteracties ten behoeve van de outcome voor de cliënt. Het bespreken van deze procesindicatoren in de dialoog draagt bij aan het ontstaan van een gezamenlijk beeld. In deze paragraaf geven we de meest relevante procesindicatoren weer die in het project naar voren zijn gekomen voor outcome monitoring in het gedwongen kader.

Samenwerkingsrelatie tussen cliënt en professional

De samenwerkingsrelatie tussen cliënt en professional wordt genoemd als een belangrijke factor die invloed heeft op de uitkomsten van een maatregel. Is er sprake van een werkbare situatie en/of een spreekwoordelijke 'klik'? Er wordt gesteld dat het hebben van een goede werkrelatie een

positieve invloed heeft op de resultaten van de begeleiding. Dit betekent dat het doorvoeren van verbeteracties ten behoeve van een goede werkrelatie (proces) naar verwachting een positieve invloed heeft op de resultaten van de begeleiding (outcome). Door het regelmatig in kaart brengen van de samenwerkingsrelatie kan er een gesprek ontstaan tussen de cliënt en de professional over hoe de samenwerking verloopt. Wat helpt? Wat helpt niet? Doen we het goede? Wat moet er anders? Voelt een cliënt zich gehoord? Ervaart een cliënt regie in het proces? Welk toekomstperspectief heeft de cliënt?

Aandachtspunt (initiatieven)

Er lopen verschillende initiatieven om meer zicht en grip te krijgen op de werkrelatie tussen cliënt en jeugdzorgwerker. Bij de William Schrikker Groep is bijvoorbeeld een instrument (ISA: Instrument Samen Afstemmen en Monitoren) ontwikkeld waarmee de cliënt tijdens een contactmoment met de professional aan kan geven hoe teruggekeken wordt op het gesprek en het proces. Met dit instrument lopen inmiddels verschillende pilots. Bij Jeugdbescherming West is een vragenlijst ontwikkeld die momenteel wordt uitgetest door middel van een anonieme meting onder cliënten van deze organisatie.

⁷ Het is belangrijk om rekening te houden met de onderlinge afhankelijkheid van indicatoren en mogelijke andere invloeden, waardoor niet automatisch uitgegaan kan worden van een causaal (oorzaak – gevolg) verband.

De ketensamenwerking

De betrokkenheid van de Gecertificeerde Instelling maakt slechts een klein onderdeel uit van de zorg en begeleiding die gezinnen ontvangen. Het welzijn van gezinnen en het opheffen van veiligheidsproblematiek is tenminste zo afhankelijk van tijdige en adequate jeugdhulpverlening vanuit niet vrij toegankelijke zorg en (de beschikbaarheid van) een integrale maatwerkaanpak⁸ van de gemeente. Maar ook de Rechterlijke Macht en de Raad voor de Kinderbescherming zijn externe partijen die een belangrijke invloed hebben op het resultaat van de Gecertificeerde Instellingen. Zo kan het advies van de Raad voor de Kinderbescherming of de beslissing van de kinderrechter afwijken van het voorstel van de Gecertificeerde Instelling. De Gecertificeerde Instellingen kunnen daarom maar ten dele de outcome beïnvloeden, waardoor het zinvol is om naast het resultaat van de Gecertificeerde Instellingen ook te kijken naar de kwaliteit van de keten en de ketensamenwerking. Door met elkaar te spreken over de keten en in kaart te brengen hoe de samenwerking in de keten verloopt, ontstaat zicht op mogelijke knelpunten en verbeteracties. Het gaat om de samenwerking met partners voorafgaand aan, tijdens de uitvoering en na beëindiging van een maatregel. Wat helpt? Wat helpt niet? Doen we het goede? Wat moet er anders? Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen het niveau waarop samenwerking wordt gezocht (op casusniveau of overstijgend niveau? op operationeel, tactisch of strategisch niveau?), zodat het gesprek en de gezochte verbeteracties hier goed op aansluiten.

Aandachtspunten

- Bij het uitwisselen van informatie tussen ketenpartners moet er rekening worden gehouden met de privacy gevoeligheid van informatie en de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het is van belang om uit te zoeken wat wel en niet mag en de wettelijke kaders hierin te volgen. Naast het volgen van deze wettelijke kaders is het echter ook belangrijk om met elkaar steeds na te gaan wat ook daadwerkelijk nodig en wenselijk is binnen de mogelijke kaders.
- Ondanks dat een zo goed mogelijke begeleiding voor het kind het overkoepelende belang is, spelen hier vaak verschillende belangen een rol. Gemeenten hebben bijvoorbeeld ook een financieel belang. Soms is het lastig dat er financiële belangen spelen terwijl je met elkaar moet samenwerken. Hierdoor kun je te maken krijgen met verborgen agenda's, waardoor het lastig is om te achterhalen wat precies het dilemma is.
- Samenwerking vraagt meer dan organiseren van

afstemming met elkaar. Vaak gaat het nog te veel over dát afstemming moet plaatsvinden en te weinig over de vraag hoe er efficiënt met elkaar samengewerkt kan worden. Het vraagt ook een basishouding om iets samen met elkaar aan te willen pakken en daarin gedeelde verantwoordelijkheid te voelen. Meer informatie, handreikingen en tips om deze samenwerking goed en succesvol te organiseren worden onder andere gegeven in het rapport 'Doen wat nodig is bij kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld' (Kraak, Volaart, Bakker en Van Kooten Niekerk, 2018⁹) en de Checklist 'SamenWerken aan hulp voor mishandelde kinderen en hun ouders' (Ten Berge en anderen, 2012¹⁰).

- Het is belangrijk om een beeld te vormen hoe het vrijwillig kader samenhangt met het gedwongen kader. Op welke wijze is deze samenwerking belegd dan wel georganiseerd en vanuit welke visie wordt er gehandeld? Is er bijvoorbeeld sprake van veiligheidsteams? Of zijn er afspraken rondom inzet vanuit de Gecertificeerde Instellingen in het preventief justitieel kader?

Kwesties

Een procesindicator die samenhangt met de keten-samenwerking betreft het managen van externe belemmerende factoren, hier kwesties genoemd. Het gaat hier om dingen/zaken die ervoor zorgen dat de cliënt niet krijgt wat hij/zij nodig heeft. Hierbij valt te denken aan beschikbaarheid van middelen, wachtlijsten bij jeugdhulpaanbieders, belemmeringen in de ketensamenwerking, wetgeving en krapte in de arbeidsmarkt. Zo heeft het al dan niet op gang komen van de jeugdhulp invloed op het verloop van een traject. Wanneer bijvoorbeeld passend aanbod niet voorhanden is, wordt er gebruik gemaakt van zogenoemde 'noodoplossingen' of 'overbruggingszorg'. Dit leidt ertoe dat het probleem doorschuift, omdat deze plekken dan ook weer volraken. Een mismatch in zorg kan het proces belemmeren om de veiligheid te verbeteren en de ontwikkelingsbedreiging te verminderen, aangezien het proces pas op gang komt als er passende hulpverlening is. Het bespreken en vervolgens aanpakken van dit soort kwesties draagt bij aan positieve resultaten van de Gecertificeerde Instellingen. Dit zal soms op korte termijn (casusniveau) tot verbeteringen voor de cliënt kunnen leiden (beperken wachttijd). Daarentegen kunnen sommige dingen niet direct worden opgelost en kan het aanpakken van kwesties leiden tot verbeteringen voor toekomstige cliënten (doorstroommogelijkheden of wetswijziging). Door zicht te krijgen op (veelvoorkomende) kwesties middels registratie en/of dialoog kunnen aanknopingspunten worden geformuleerd voor het gesprek

⁸ Binnen een dergelijke, integrale aanpak gaat het ook om beschikbaarheid en effectiviteit van hulp en steun uit andere sectoren, zoals de volwassenzorg, schulpulpverlening en onderwijs.

⁹ Zie www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-07/Doen-wat-nodig-is-kindermishandeling-hsg-MDA%2B%2B.pdf

¹⁰ Zie www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Boek-stoppen-en-helpen.pdf

over verbeteringen in de keten als geheel of onderdelen hiervan.

Aandachtspunt

De eerste vraag die gesteld zou moeten worden, is wat het bespreken en oplossen van kwesties oplevert voor de cliënt. Pas daarna zou de vraag gesteld moeten worden wat het bespreken en oplossen van kwesties vraagt van de opdrachtgever (gemeente) en de uitvoerende organisaties en wat zij daarvoor moeten organiseren.

Kenmerken van de doelgroep

De resultaten van de begeleiding vanuit een maatregel worden mede bepaald door de kenmerken van de doelgroep. Er wordt door het veld gesteld dat de mate van complexiteit van de problematiek (stapelingen in zorggebruik, meest complexe gezinnen) bepalend is voor wat überhaupt haalbaar is of wat haalbaar is in een bepaalde periode. Bij hele complexe problematiek kan stabilisatie¹¹ bijvoorbeeld het hoogst haalbare zijn. Monitoring kan helpen bij het in kaart brengen hoe groot deze groep is. Daarnaast gaat het er ook om of een cliëntsysteem kan profiteren van de ingezette hulp. Bij sommige gezinnen is er bijvoorbeeld wel bereidheid om mee te werken, maar lukt het onvoldoende om de gewenste stappen te zetten. Door het gesprek over de invloed van de kenmerken van je populatie op de outcome te voeren, komen onderwerpen als haalbaarheid van resultaat en realistisch toekomstperspectief aan bod. Dit kan aanleiding geven om met elkaar te kijken wat er nodig is.

Aandachtspunt

In de proeftuinbijeenkomsten is door vertegenwoordigers van Gecertificeerde Instellingen de behoefte geuit om binnen de jeugdreclassering onderscheid te kunnen maken tussen jongeren die een maatregel hebben gekregen vanwege een misdrijf en jongeren die een maatregel hebben gekregen vanwege schoolverzuim. Deze behoefte komt voort uit de ervaring dat de begeleiding, het proces, de doelen en de uitkomsten anders zijn voor deze twee doelgroepen. Zij kunnen dit onderscheid momenteel niet maken vanuit de systemen.

Daarnaast is er ook behoefte geuit om zicht te krijgen op de groep die berecht is volgens het adolescenten strafrecht (ASR).

Gehanteerde methodiek(en)

De resultaten van de begeleiding van de maatregel worden ook beïnvloed door de begeleidingsmethode of -methodiek die de Gecertificeerde Instelling hanteert en de wijze waarop de methoden worden toegepast. Sluit de wijze van werken aan bij het gezin? Biedt de gehanteerde methodiek voldoende inzicht in de problematiek en wat nodig is?

Passen professionals de methode op eenzelfde manier toe? Vanuit een van de proeftuinen is opgemerkt dat het interessant zou zijn om vanuit een open, onderzoekende houding te bekijken of de gebruikte methodieken identiek of verschillend zijn over de verschillende Gecertificeerde Instellingen heen en wat dit voor invloed heeft. Voor de doorontwikkeling van de methodieken is de vraag relevant of de gehanteerde methodiek en de wijze waarop deze wordt toegepast, leidt tot de gewenste resultaten.

Aandachtspunt

Het monitoren van outcome gegevens kan eerste aanwijzingen geven voor mogelijkheden van doorontwikkeling van een methodiek. Voor uitspraken over de effectiviteit van een methodiek is echter aanvullend effectonderzoek nodig.

Moment van meten

De beleving ten aanzien van de bemoeienis van de Gecertificeerde Instelling kan na verloop van tijd veranderen. Bij de start zijn cliënten het niet altijd eens met de opgelegde maatregel, maar als de werkrelatie goed is kan dat veranderen. Later in het proces kan een cliënt ervaren dat de maatregel goed is geweest. Dit kan tijdens het proces op en neer gaan. Wanneer bijvoorbeeld acceptatie van noodzakelijke hulp in het begin gemeten wordt, kan het antwoord negatiever zijn dan na beëindiging van de maatregel. Het besteden van aandacht aan het moment waarop de outcome gegevens zijn gemeten, draagt bij aan het verkrijgen van inzicht in het verhaal achter deze cijfers.

Methode van meten

De wijze waarop outcome wordt gemeten kan de resultaten ook beïnvloeden. Het is dan ook belangrijk om rekening te houden met welke instrumenten de outcome in kaart is gebracht. Wat wil men meten? Spreekt men dezelfde taal? Wat brengt dit instrument in kaart? Wie heeft het instrument ingevuld? Voor de interpretatie van de resultaten is het belangrijk dat hier zicht op is.

Aandachtspunt

Er zijn weinig tot geen gevalideerde en betrouwbare instrumenten beschikbaar om de (afname van) ontwikkelingsbedreiging/onveiligheid te meten. Het is de vraag of het mogelijk is om een voldoende betrouwbaar en valide instrument te ontwikkelen. Tot op heden is daar (wereldwijd) nog niemand in geslaagd (zie ook paragraaf 4.3.1).

¹¹ Stabilisatie van de situatie heeft betrekking op het handhaven van de veiligheid op een bepaald niveau en het voorkomen van een te onveilige situatie of verderstrekkende maatregelen.

4. Outcome-indicatoren

In dit hoofdstuk presenteren we het voorstel voor de basisset outcome-indicatoren voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering¹². De achtergrondinformatie over de ontwikkeling van deze set outcome-indicatoren is terug te vinden in het verantwoordingsdocument. De voorgestelde basisset bestaat uit de volgende indicatoren: verloop van het traject, cliëntervaring en doelrealisatie.

Als eerste gaan we in op het verloop van het traject. Vervolgens besteden we aandacht aan de cliëntervaring. Daarna geven we de indicatoren weer die vallen onder doelrealisatie, te beginnen met de afname van de ontwikkelingsbedreiging (jeugdbescherming) dan wel de afname van de dynamische criminogene factoren¹³ (jeugdreclassering). Deze sub-indicatoren worden gevolgd door acceptatie van noodzakelijke hulp (jeugdbescherming) en we eindigen het hoofdstuk met de sub-indicator herhaald beroep. Een belangrijke kanttekening bij de voorgestelde set outcome-indicatoren is dat de indicatoren nog niet operationeel zijn. Dat wil zeggen dat er nog een aantal vervolgstappen nodig zijn voordat de indicatoren gereed zijn om gebruikt te worden. De benodigde stappen om naar implementatie toe te werken staan eveneens beschreven in dit hoofdstuk. Per indicator zijn steeds de volgende elementen weergegeven: een korte inleiding, het doel van de indicator, de schematische uitwerking, de aanbevolen vervolgstappen en belangrijke aandachtspunten.

4.1 Verloop van het traject

Met deze indicator willen we zicht krijgen op het verloop van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringstraject bij de Gecertificeerde Instelling. Binnen een traject kunnen meerdere beschikkingen vallen: zo kan een ondertoezichtstelling meerdere keren verlengd worden of kan een jongere meerdere beschikkingen jeugdreclassering opgelegd krijgen. Het einde van een jeugdbeschermingsmaatregel of beschikking voor jeugdreclassering is dus niet gelijk aan het einde van een traject. Voor de jeugdbescherming geldt dat een traject pas wordt beëindigd als het doel van de maatregel is bereikt en de resultaten zijn behaald. Het einde van een jeugdreclasseringsmaatregel wordt op basis van de

strafmaat bepaald. Er is daardoor behoefte om meer zicht te krijgen op het verloop van een traject, voordat en nadat een traject in het gedwongen kader eindigt. Is er bijvoorbeeld sprake van verlenging van een ondertoezichtstelling na afloop van een beschikking jeugdbescherming? Is er sprake van een langer jeugdreclasseringstraject doordat er een nieuwe beschikking is afgegeven voor recidive? Is er bij einde van het jeugdbeschermingstraject sprake van opschaling (bijvoorbeeld een verderstrekkende maatregel) of afschaling (bijvoorbeeld overdracht naar het vrijwillig kader)?

Doel van de indicator

Door het verloop van het traject in kaart te brengen, ontstaat informatie om met elkaar in gesprek te gaan over wat men ziet, wat mogelijke verklaringen zijn en welke verbetermogelijkheden er binnen de afzonderlijke maatregelgroepen zichtbaar zijn. We differentiëren per type maatregel:

- **Ondertoezichtstelling¹⁴:** Het in kaart brengen van het vervolg op de ondertoezichtstelling geeft inzicht in welke mate er na afloop wordt op- (verderstrekkende maatregel) dan wel afgeschaald (vrijwillig kader¹⁵). Het inzichtelijk maken van de doorlooptijd van een ondertoezichtstelling maakt duidelijk of en hoe lang er sprake is van continuering van de maatregel (traject). Op basis van deze informatie kan in gesprek worden gegaan waardoor op- en afschaling wel of niet haalbaar en/of wenselijk is en voor welke groepen cliënten er mogelijkheden zijn om de duur van de ondertoezichtstelling te verkorten.
- **Voogdij¹⁶:** Door de doorlooptijd van de voogdijmaatregel en de reden van beëindiging in kaart te brengen ontstaat er zicht op de duur van de maatregel en het vervolg na een voogdijmaatregel. Dit biedt informatie om in gesprek te gaan over of en voor welke cliënten er mogelijkheden zijn om de duur van de voogdijmaatregel door een Gecertificeerde Instelling te verkorten door bijvoorbeeld alternatieven in te zetten. Hierbij kan men denken aan het beleggen van het gezag bij een natuurlijk persoon, waardoor de voogdij niet meer bij de Gecertificeerde Instelling ligt.

¹² In ongeveer de helft van de jeugdreclasseringszaken is sprake van schoolverzuim. In die zaken krijgen jongeren jeugdreclassering opgelegd omdat ze de Leerplichtwet hebben overtreden. Vanuit de praktijk wordt duidelijk de wens geuit om in de registraties onderscheid te kunnen maken tussen jongeren die een maatregel hebben vanwege een misdrijf en jongeren die een maatregel opgelegd hebben gekregen vanwege schoolverzuim.

¹³ Zie begrippenlijst voor definitie.

¹⁴ Zie begrippenlijst voor definitie.

¹⁵ Het kan ook voorkomen dat gezinnen na afloop van het jeugdbeschermingstraject zonder jeugdhulp verder gaan. Ook dan spreken we van afschaling.

¹⁶ Zie begrippenlijst voor definitie.

- **Jeugdreclassering¹⁷**: Inzichtelijk maken of de uitvoering van de jeugdreclasseringsmaatregel stagneert doordat de jongere tijdens een traject niet meewerkt of opnieuw een delict en of schoolverzuim pleegt, laat (het risico op) terugval zien. De reden van beëindiging van een traject kan hier aanvullend op zijn. Dit biedt informatie om in gesprek te gaan over mogelijkheden om terugval te beperken.

Schematische uitwerking

Per werksoort (jeugdbescherming en jeugdreclassering) is het schema op de [volgende pagina](#) ingevuld.

Aanbevelingen voor vervolg

Gezien het belang om zicht te krijgen op het verloop van het traject en de situatie bij afronding van de maatregel strekt het tot onze aanbeveling om vervolgstappen te zetten met betrekking tot het operationeel maken van deze indicator. Hieronder zijn per type maatregel de aspecten beschreven die hiervoor nodig zijn.

Ondertoezichtstelling/voogdij:

- De informatie die nodig is voor deze indicator wordt al verzameld met behulp van de Beleidsinformatie Jeugd. Er is geen additionele informatie nodig voor het gedwongen kader.
- Invoering van de indicator vraagt opdracht aan het CBS om de informatie in een landelijke maatwerktabel uit te werken. Vervolgens kan deze informatie met behulp van een spiegelrapport ook op het niveau van de Gecertificeerde Instelling worden teruggekoppeld aan de Gecertificeerde Instelling. Hiervoor zal eerst een inhoudelijke uitwerking van een maatwerktabel gemaakt moeten worden met betrokken partijen (Jeugdzorg Nederland, Gecertificeerde Instellingen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Nederlands Jeugdinstituut, Ministerie van Justitie en Veiligheid en Centraal Bureau voor de Statistiek). Het wordt

ten zeerste aanbevolen om hier aansluiting te zoeken met de procesindicator 'kenmerken van de doelgroep' en in deze maatwerktabel een relatie te leggen met ingezette jeugdhulp voorafgaand aan de maatregel.

- Opdracht aan CBS vraagt bestuurlijk mandaat van de betrokken en belanghebbende partijen.
- Opdracht aan CBS vraagt financiering.

Jeugdreclassering:

- Een deel van de informatie die nodig is voor deze indicator wordt verzameld met behulp van de Beleidsinformatie Jeugd.
- De reden voor beëindiging zoals momenteel opgenomen in de Beleidsinformatie wordt als niet informatief gezien en geadviseerd wordt om de categorieën/inhoud van de reden beëindiging te wijzigen. Vanuit Jeugdzorg Nederland is initiatief genomen om hier een aanzet voor te doen. Hierin wordt de input vanuit het huidige project en wensen ten aanzien van deze indicator meegenomen¹⁸. Afhankelijk van de uitkomst vraagt dit mogelijk nog om een vervolgstap met betrekking tot ontwikkeling en implementatie van deze indicator. Ook hier bevelen we aan om waar mogelijke aansluiting te zoeken met de procesindicator 'kenmerken van de doelgroep'.
- Of er tijdens het traject sprake is geweest van een waarschuwing, terugmelding en/of recidive wordt niet geregistreerd, maar wel gedocumenteerd en kan daarom nog niet uit systemen worden gehaald. Dit zou een aanpassing vragen van systemen evenals registratie door medewerkers en (indien gewenst) opname in de Beleidsinformatie Jeugd. Het strekt tot de aanbeveling om op basis van bovenstaande uitkomst (reden beëindiging) af te wegen of een dergelijke exercitie voldoende meerwaarde oplevert ten opzichte van de informatie die aanpassing van de reden beëindiging al oplevert.

¹⁷ Zie begrippenlijst voor definitie.

¹⁸ In een eerste inventarisatie wordt het risico op recidive, zorgrisico's en (wens voor) vervolghulp genoemd. Naast de Beleidsinformatie zou het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) hier mogelijk een rol in kunnen spelen. Dit wordt momenteel nader verkend.

	Ondertoezichtstelling	Voogdij	Jeugdreclassering
Waar gaat het om: definitie	De indicator laat de doorlooptijd van de ondertoezichtstelling zien (continuering) en geeft informatie over op- of afschaling na afloop van de ondertoezichtstelling. Bij opschaling* gaat het om een verderstreckende maatregel (voogdij) en uithuisplaatsing. Bij afschaling gaat het om voortzetting van hulp in het vrijwillig kader of om beëindiging van hulp.	De indicator laat de doorlooptijd van de voogdijmaatregel zien en geeft informatie over de uitstroom uit de voogdijmaatregel.	De indicator laat de doorlooptijd van een jeugdreclasserings-maatregel zien en of er tijdens het traject sprake is/was van recidive en/of de jongere zich aan afspraken houdt. Tevens biedt het informatie over de reden van beëindiging van een traject.
Wat meten?	- Start- en einddatum ondertoezichtstelling. - Start- en einddatum jeugdhulp met verblijf. - Inzet jeugdhulp (met en zonder verblijf) na afloop traject. - Reden beëindiging.	- Start- en einddatum voogdijmaatregel. - Reden beëindiging.	- Start- en einddatum jeugdreclassering. - Reden beëindiging. - Waarschuwing tijdens traject. - Negatieve terugmelding tijdens traject. - Positieve terugmelding tijdens traject. - Recidive tijdens traject.
	Vervolg na ondertoezichtstelling wordt in kaart gebracht met behulp van reden beëindiging** uit de Beleidsinformatie Jeugd*** en de jeugdhulp die is ingezet na afloop van een traject. Deze informatie wordt herleid uit de Beleidsinformatie Jeugd: - Beëindigt (02, 03 of 04), zonder jeugdhulp verder. - Beëindigt (02, 03 of 04), met jeugdhulp uitgevoerd door het wijk- of buurtteam verder. - Beëindigt (02, 03 of 04), met jeugdhulp zonder verblijf niet uitgevoerd door het wijk- of buurtteam verder. - Beëindigt (02, 03 of 04), met jeugdhulp met verblijf verder. - Beëindigt (02, 03 of 04), met inzet vanuit preventief justitieel kader (begeleiding zonder maatregel) verder. - Beëindigt (02, 03 of 04), met jeugdreclasseringsmaatregel verder. - Bereiken meerderjarigheid jeugdige (01). - Gezagsbeëindigende maatregel (05). - Overlijden jeugdige (06). - VOTS omgezet in OTS (07).	Vervolg na voogdij wordt in kaart gebracht met behulp van reden beëindiging** uit de Beleidsinformatie Jeugd. Indien nodig wordt koppeling gemaakt met ingezette jeugdhulp herleid uit de Beleidsinformatie Jeugd: - Bereiken meerderjarigheid jeugdige (11):18+ met verlengde jeugdhulp. - Bereiken meerderjarigheid jeugdige (11): 18 + zonder verlengde jeugdhulp. - Voogdij naar pleegouder (12). - Voogdij naar contactpersoon oftewel burgervoogd (13). - Herstel gezag (14). - Overlijden jeugdige (15).	Bij einde jeugdreclassering wordt in kaart gebracht met behulp van de reden beëindiging** uit de Beleidsinformatie Jeugd. De huidige indeling is als volgt: - Beëindiging volgens plan (21). - Tussentijdse opheffing (22). - Overgang naar volwassen reclassering (23). - Terugmelding (24). - Nader besluit rechter (25). - Overlijden jeugdige (26). Deze indeling blijkt echter weinig informatief. Jeugdzorg Nederland werkt een voorstel voor wijziging uit. Hierbij wordt input van huidige project en de wensen ten aanzien van verloop traject meegenomen. Mogelijk kan dit nog leiden tot een inhoudelijke aanpassing van deze indicator.
Wie bepaalt / wie vult in?	Professional.	Professional.	Professional.
Wanneer vastleggen?	Conform de Beleidsinformatie Jeugd. Alleen bij verloop jeugdreclasseringstraject vraagt dit om een aanpassing van de Beleidsinformatie Jeugd en registratie op moment van handeling bij waarschuwing, terugmelding en recidive.		
Hoe aanleveren?	Het CBS verzamelt in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd gegevens over de start- en einddata van trajecten, informatie over de reden beëindiging en over ingezette jeugdhulp. Door de redenen en de verschillende vormen van jeugdhulp na beëindiging te combineren, kan de gewenste informatie verzameld worden. Het in kaart brengen van waarschuwingen, terugmeldingen en recidive binnen een jeugdreclasseringstraject vraagt een vervolg (zie aanbevelingen voor vervolg).		
Hoe aggregeren?	Doorlooptijd traject: - Gemiddelde duur in dagen van (beëindigde) trajecten, uitgesplitst naar type maatregel (ondertoezichtstelling, voogdij, jeugdreclassering). - Aantal trajecten, uitgesplitst naar type maatregel, met een bepaalde duur in jaren: - Korter dan 1 jaar 1 jaar 2 jaar 3 jaar 4 jaar 5 jaar - Langer dan 5 jaar		
	% waarbij sprake is van afschaling = aantal cliënten waarbij ondertoezichtstelling is beëindigd en waarbij na afloop sprake is van geen of vrijwillige jeugdhulp/zorg gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is van opschaling = aantal cliënten waarbij ondertoezichtstelling is beëindigd en waarbij sprake is van een gezagsbeëindigende maatregel en/of een uithuisplaatsing gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is van andere reden van beëindiging = aantal cliënten waarbij ondertoezichtstelling is beëindigd vanwege meerderjarigheid of overlijden gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100.	% waarbij sprake is van herstel van gezag = aantal cliënten waarbij voogdij afloopt door herstel van gezag gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is van overdracht voogdij natuurlijk persoon = aantal cliënten waarbij voogdij afloopt door overdracht van voogdij naar een natuurlijk persoon (pleegouders, burgervoogd) gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is van meerderjarigheid = aantal cliënten waarbij voogdij is beëindigd vanwege meerderjarigheid gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is van andere reden van beëindiging = aantal cliënten waarbij voogdij is beëindigd vanwege overlijden jeugdige gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100.	% waarbij sprake is geweest van een waarschuwing = aantal cliënten waarbij tijdens het traject een waarschuwing is afgegeven gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is geweest van een negatieve terugmelding = aantal cliënten waarbij tijdens het traject een negatieve terugmelding heeft plaatsgevonden gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is geweest van een positieve terugmelding = aantal cliënten waarbij tijdens het traject een positieve terugmelding heeft plaatsgevonden gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. % waarbij sprake is geweest van recidive tijdens het traject = aantal cliënten waarbij tijdens het traject recidive heeft plaatsgevonden gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100.

* Opschaling is vanuit het cliëntperspectief bekeken. Dit betreft een verzwaring van de maatregel voor de cliënt, maar geen intensivering van het traject door de Gecertificeerde Instelling.

** Het nummer behorende bij de reden beëindiging in de Beleidsinformatie Jeugd staat tussen haakjes.

*** Zie begrippenlijst voor toelichting.

Aandachtspunten

- Binnen één jeugdreclasseringstraject kunnen verschillende beschikkingen worden uitgevoerd. Het aantal beschikkingen en de duur van het traject zegt weinig over het verloop van het traject. Ook gegevens over de duur van een jeugdbeschermingstraject hebben nadere duiding nodig.
- De toepassing van een waarschuwing en een (negatieve) terugmelding kan in de praktijk verschillend zijn.
- Er is in de praktijk een duidelijke behoefte aan de mogelijkheid om onderscheid te kunnen maken tussen jongeren die een jeugdreclasseringsmaatregel hebben vanwege een misdrijf en jongeren die een dergelijke maatregel hebben vanwege schoolverzuim. Dit is momenteel niet mogelijk.
- De overgang van een voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS) naar een ondertoezichtstelling (OTS) zegt iets over de start van een traject, doorgaans is dit een crisissituatie. Het aantal voorlopige ondertoezichtstellingen neemt toe, wat impliceert dat er meer vanuit crisissituaties wordt ingegrepen. Hier zou nader naar gekeken moeten worden, het kan iets zeggen over het voorliggende veld, maar ook over de angst om risico's niet te herkennen.
- In de Beleidsinformatie Jeugd is geen aparte registratie opgenomen met betrekking tot een uithuisplaatsing. Om zicht te krijgen op kinderen en jongeren die niet thuis wonen, kan gekeken worden naar jeugdhulp met verblijf¹⁹. Dit geeft echter geen zicht of de uithuisplaatsing vrijwillig of gedwongen is. Dit onderscheid tussen een vrijwillige en een gedwongen uithuisplaatsing kan ook niet uit de huidige systemen van de Gecertificeerde Instellingen worden gehaald.
- Voor het outcome proces is het belangrijk dat cijfers die vanuit het CBS komen, ofwel herkend worden, ofwel dat duidelijk is waar mogelijke verschillen met eigen gegevens door verklaard kunnen worden.

4.2 Cliëntervaring

Deze indicator brengt de ervaringen van kinderen, jongeren en ouders (of verzorgers), ten opzichte van het resultaat van de inzet van de Gecertificeerde Instelling in kaart.

Doel van de indicator

Door de ervaring van kinderen, jongeren en ouders over het resultaat van de maatregel in kaart te brengen, ontstaat een beeld of cliënten vinden dat de maatregelen verder heeft geholpen bij het behalen van de gestelde doelen in het begeleidingsplan. Dit biedt informatie voor een kwaliteitsgesprek op verschillende niveaus over

mogelijkheden om de resultaten die cliënten ervaren te verbeteren.

Bij deze outcome-indicator gaat het alleen om de vraag of de inzet van de Gecertificeerde Instelling de cliënt verder helpt of heeft geholpen en niet over de andere aspecten van de uitvoering van de maatregel. Cliëntervaringen kunnen ook betrekking hebben op andere aspecten van de uitvoering van de maatregel door een Gecertificeerde Instelling. Bijvoorbeeld de samenwerking met de jeugdzorgwerker, de bejegening of de toegankelijkheid van de instelling. Deze aspecten van cliëntervaring betreffen geen outcome, maar procesinformatie (zie hoofdstuk 3).

Schematische uitwerking

Zie hiervoor het ingevulde schema op de [volgende pagina](#).

Aanbevelingen voor vervolg

In de praktijk wordt het belang van het in kaart brengen van de cliëntervaringen onderstreept. Op dit moment wordt de cliëntervaring nog vaak met de exit vragenlijst of de c-toets in kaart gebracht. Uit de praktijk blijkt echter dat deze instrumenten onvoldoende informatie opleveren over de ervaring van de cliënt met de begeleiding van de Gecertificeerde Instelling. De respons is laag; weinig jeugdigen en ouders vullen de vragenlijsten in²⁰. Er bestaan zowel bij cliëntvertegenwoordigers als professionals twijfels over de vraag of cliënten daadwerkelijk aangeven wat zij vinden. Ook is het voor cliënten niet altijd duidelijk op welke activiteiten de vragenlijst betrekking heeft: alleen de activiteiten van de Gecertificeerde Instelling of ook de activiteiten van de jeugdhulpaanbieder.

In de praktijk wordt geëxperimenteerd met nieuwe instrumenten om frequent en systematisch te vragen naar de ervaringen van cliënten met de Gecertificeerde Instelling. De informatie kan direct benut worden in het traject van de cliënt en biedt op geaggregeerd niveau informatie die daadwerkelijk betrekking heeft op de outcome van de Gecertificeerde Instelling. Het is wenselijk om bij het vervolg ruimte te bieden aan deze ontwikkeling. In lijn met de wensen, behoeften en ontwikkelingen in het veld adviseren wij om geen uniform instrument vast te stellen om cliëntervaring te meten, maar wel als voorwaarde te stellen dat het gekozen instrument de ervaring van cliënten in kaart brengt met het resultaat van de maatregel en inzichtelijk maakt of cliënten vinden dat de maatregelen verder heeft geholpen om de gestelde doelen in het begeleidingsplan te behalen.

¹⁹ Jeugdhulp met verblijf omvat pleegzorg, gezinsgericht verblijf, gesloten plaatsing en verblijf bij jeugdhulpaanbieder anders dan voorgaande opties.

²⁰ Gecertificeerde Instellingen slagen er mogelijk onvoldoende in om deze informatie op te halen, omdat het bijvoorbeeld geen onderdeel is van het eindgesprek.

Gecertificeerde Instellingen moeten voor deze indicator bepalen welk instrument/methode zij (gaan) gebruiken om de cliëntervaring in kaart te brengen en dit communiceren naar gemeenten. De aansluiting bij en benutting in het primaire proces is leidend voor de keuze van het instrument. Voorwaarde voor een dergelijk instrument is wel dat het cliëntervaring goed heeft geoperationaliseerd en items omvat die inzichtelijk maken of de inzet van de Gecertificeerde Instelling de cliënt heeft geholpen om de gestelde doelen in het begeleidingsplan te behalen. Daarnaast is het nodig om te bepalen en te expliciteren hoe er op geaggregeerd niveau op deze indicator wordt gerapporteerd.

Aangezien het instrument of de methode waarop de cliëntervaring in kaart wordt gebracht kan verschillen per Gecertificeerde Instelling is opname in de Beleidsinformatie Jeugd niet wenselijk. Wel is bestuurlijk mandaat van betrokkenen en belanghebbende partijen nodig dat deze indicator in kaart gebracht gaat worden als onderdeel van de set outcome-indicatoren.

Aandachtspunten

- Frequenter en systematischer vragen naar cliëntervaringen vergroot de bruikbaarheid in het primaire proces, geeft een hogere respons en verkleint de kans op sociaal wenselijke antwoorden.
- Er lopen verschillende initiatieven met nieuwe instrumenten om frequenter en systematischer te vragen naar de ervaringen van cliënten in vergelijking met de exitvragenlijst en de c-toets (zie ook paragraaf 4.4 van het verantwoordingsdocument). Dergelijke initiatieven en eerste ervaringen met deze nieuwe instrumenten zijn een waardevolle bron van informatie voor Gecertificeerde Instellingen die overwegen om de cliëntervaring op een andere wijze of met behulp van een andere methode in kaart te brengen dan met de exitvragenlijst of de c-toets.
- Het is belangrijk om te kijken en/of toe te werken naar instrumenten die geschikt zijn voor verschillende leeftijdsgroepen en voor verschillende doelgroepen, zoals mensen met een (L)VB of een andere culturele achtergrond.

	Ondertoezichtstelling	Voogdij	Jeugdreclassering
Waar gaat het om: definitie	De indicator brengt in kaart of cliënten van mening zijn dat de betreffende maatregel hen verder heeft geholpen om de gestelde doelen in het begeleidingsplan te behalen.		
Wat meten?	Bij deze outcome-indicator gaat het primair om de ervaring van de cliënt met het resultaat van de inzet van de Gecertificeerde Instelling. Het gaat niet over ervaringen met en tevredenheid over andere aspecten van de inzet van de Gecertificeerde Instelling, zoals de samenwerking met de jeugdzorgwerker, de bejegening of de toegankelijkheid van de instelling. Het item/de items moeten gaan over de ervaring met de resultaten. Het item/de items moeten duidelijk maken in welke mate de cliënt vindt dat de begeleiding hem/haar verder heeft geholpen om de gestelde doelen in het begeleidingsplan te behalen. Het instrument bevat daarom item(s) over het resultaat van de begeleiding.		
Wie bepaalt / wie vult in?	Clïent: < 12 jaar: ouders/pleegouders/verzorgers en kinderen vanaf 6 jaar zoveel als mogelijk en wenselijk. 12-16 jaar: ouders en jeugdige. > 16 jaar: jeugdige (en eventueel de ouders).		
Wanneer vastleggen?	Tenminste bij einde van een jeugdbeschermings- dan wel jeugdreclasseringstraject. Bij voorkeur echter ook gedurende het traject.		
Hoe aanleveren?	De Gecertificeerde Instelling kiest een instrument voor het in kaart brengen van de ervaring van cliënten die aansluit bij en benut kan worden in het primaire proces. Het is wenselijk om per instrument vast te stellen welke item(s) worden geselecteerd om de ervaring met het resultaat te operationaliseren en te expliciteren welke items worden gebruikt om op geaggregeerd niveau over deze indicator te rapporteren. De aansluiting bij en benutting in het primaire proces is leidend voor de keuze van het instrument en kan verschillen per Gecertificeerde Instelling. Opname in de Beleidsinformatie Jeugd is daarom niet wenselijk.		
Hoe aggregeren?	• % respons = aantal cliënten in verslagperiode waarvan cliëntervaring is vastgelegd gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. • % kinderen en jongeren (van 6 – 12 jaar en 12 jaar en ouder) dat ervaart dat de maatregel (OTS) hen verder helpt of heeft geholpen. • % ouders dat ervaart dat de maatregel (OTS) hen verder helpt of heeft geholpen. • % pleegouders/verzorgers dat ervaart dat de maatregel (OTS) hen verder helpt of heeft geholpen.	• % respons = aantal cliënten in verslagperiode waarvan cliëntervaring is vastgelegd gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. • % kinderen en jongeren (van 6 – 12 jaar en 12 jaar en ouder) dat ervaart dat de maatregel (voogdij) hen verder helpt of heeft geholpen. • % pleegouders/verzorgers dat ervaart dat de maatregel (voogdij) hen verder helpt of heeft geholpen.	• % respons = aantal cliënten in verslagperiode waarvan cliëntervaring is vastgelegd gedeeld door totaal aantal cliënten dat de dienst in de verslagperiode heeft beëindigd x 100. • % kinderen en jongeren (van 6 – 12 jaar en 12 jaar en ouder) dat ervaart dat de maatregel (JR) hen verder helpt of heeft geholpen. • % ouders dat ervaart dat de maatregel (JR) hen verder helpt of heeft geholpen. • % pleegouders/verzorgers dat ervaart dat de maatregel (JR) hen verder helpt of heeft geholpen.

4.3 Doelrealisatie

De indicator doelrealisatie is onderverdeeld in een aantal sub-indicatoren, te weten: afname ontwikkelingsbedreiging (jeugdbescherming) dan wel dynamische criminogene factoren (jeugdreclassering), acceptatie van noodzakelijke hulp (jeugdbescherming) en herhaald beroep (jeugdbescherming en jeugdreclassering). Meer informatie rondom de belangrijkste doelstellingen van de jeugdbescherming en de jeugd-reclassering vanuit de wet en het normenkader is terug te vinden in het verantwoordingsdocument (paragraaf 3.1). De sub-indicatoren onder doelrealisatie zijn hieronder een voor een verder uitgewerkt.

4.3.1 Afname ontwikkelingsbedreiging (jeugdbescherming)

Het hoofddoel van de jeugdbescherming is het opheffen van de bedreiging voor de veiligheid en ontwikkeling van het kind²¹. Het in kaart brengen van de afname van de ontwikkelingsbedreiging biedt inzicht in de realisatie van dit doel.

Doel van de indicator

Door de ontwikkelingsbedreiging in kaart te brengen, kan inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de ontwikkeling en

opvoeding van kinderen zijn normale verloop kan hebben als de ontwikkelingsbedreiging voldoende is afgewend, zodat er geen nieuwe schade ontstaat. Deze indicator geeft aan in hoeverre dat doel wordt gediend. Als er sprake is van een ontwikkelingsbedreiging wil je na verloop van tijd inzichtelijk kunnen maken of het verbeterd is naar een acceptabel niveau. Deze informatie biedt aanknopingspunten om in gesprek te gaan over of de doelen van de jeugdbeschermingsmaatregel wel of niet worden behaald en welke activiteiten (bij welke doelgroepen) hier wel/niet aan bijdragen.

Schematische uitwerking

Zie het schema hieronder.

Aanbevelingen voor vervolg

Deze indicator heeft doorontwikkeling nodig zodat hij gebruikt kan worden voor outcome monitoring. Dit vraagt om vervolgstappen. Gezien het belang dat collectief aan deze indicator wordt gehecht, is de urgentie om dit op te pakken hoog. De veiligheid/ontwikkelingsbedreiging wordt door de Gecertificeerde Instelling vastgelegd bij beslismomenten (bijvoorbeeld bij een verlenging van de maatregel). Hiervoor worden veiligheidslijsten en risicotaxatie-instrumenten

Ondertoezichtstelling / Voogdij	
Waar gaat het om: definitie	De indicator geeft aan of de ontwikkelingsbedreiging na verloop van tijd afneemt, gelijk blijft of verergerd. Bij een afname gaat het om een verbetering van de situatie voor het kind. Bij verergering gaat het om een verslechtering van de situatie voor het kind. Bij het gelijk blijven van de mate van ontwikkelingsbedreiging kan het gaan om stagnatie of stabilisatie van de situatie.
Wat meten?	Deze indicator vraagt om instrumenten die sensitief genoeg zijn om verandering te kunnen meten. Vooralsnog is nog niet bekend welke instrumenten hiervoor geschikt zijn. Idealiter kiest men afhankelijk van de aard van de problematiek en het doel van de begeleiding voor een (of meerdere) inhoudelijk passend(e) instrument(en) die ondersteunend zijn in het primair proces en de mate van ontwikkelingsbedreiging/veiligheid in kaart brengen.
Wie bepaalt / wie vult in?	Clïent en professional.
Wanneer vastleggen?	Het instrument wordt bij het opstellen en de evaluatie (tussentijds en bij einde) van het begeleidingsplan afgenomen.
Hoe aanleveren?	Opname in Beleidsinformatie Jeugd is vooralsnog niet aan de orde.
Hoe aggregeren?	Een indicatie van het aantal cliënten waarbij het verloop van de ontwikkelingsbedreiging is vastgesteld*: • % Respons = aantal cliënten waarvan de maatregel is beëindigd in verslagperiode en waarvan het verloop van de ontwikkelingsbedreiging is vastgesteld gedeeld door totaal aantal cliënten waarvan de maatregel in de verslagperiode is beëindigd x 100. Een indeling die gehanteerd zou kunnen worden betreft een indicatie van het aantal cliënten waarbij sprake is van een afname van de ontwikkelingsbedreiging (verbetering), het aantal cliënten waarbij sprake is van een toename van de ontwikkelingsbedreiging (verslechtering) en het aantal cliënten waarbij de ontwikkelingsbedreiging gelijk is gebleven (stagnatie of stabilisatie**).

* Doelstelling is om bij alle cliënten de afname in de ontwikkelingsbedreiging in kaart te brengen. Het kijken naar de respons kan inzicht geven in de mate waarin dit wel of niet gelukt is.

** Het is aan te bevelen om indien mogelijk onderscheid te maken tussen cliënten waarbij sprake is van stagnatie en cliënten waarbij sprake is van stabilisatie.

²¹ Zie normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering.

²² <https://www.nji.nl/nl/Download-Nji/Publicatie-Nji/Veiligheid-en-risicos-inschatten-wat-helpt.pdf>

gebruikt. De uitkomsten van deze lijsten zijn verwerkt in de dossiers en zijn technisch niet uit de dossiers te halen zonder dat dit vraagt om het lichten van individuele dossiers. Eerder is er een overzicht van Nederlandse veiligheids- en risicotaxatie-instrumenten gemaakt waarin onder andere aandacht is besteed aan de beperkte psychometrische kwaliteit van deze instrumenten²². Aangezien het veld zich doorontwikkeld op dit gebied, is het aan te raden om recente ontwikkelingen op te nemen in een geactualiseerd overzicht.

Door het merendeel van de Gecertificeerde Instellingen worden de veiligheidslijsten en risicotaxatie-instrumenten voornamelijk gebruikt als ondersteuningsmiddel bij het nemen van kernbeslissingen. Bij deze instellingen worden de lijsten nog niet ingezet om de ontwikkelingsbedreiging over tijd te monitoren²³. Dit geldt zowel voor het primaire proces als geaggregeerd op een van de andere niveaus. Daarnaast zijn er voor de gebruikte lijsten nog geen richtlijnen voor handen hoe gegevens te aggregeren naar bijvoorbeeld team- of organisatieniveau.

Een belangrijke voorwaarde om ontwikkelingsbedreiging te kunnen monitoren over tijd, is dat een instrument sensitief genoeg is om verandering in kaart te brengen. Dit vraagt om een doorontwikkeling van het gebruik van veiligheids- en risicotaxatie-instrumenten voor outcome monitoring, zodat verandering beter en mogelijk op den duur meer betrouwbaar en valide beoordeeld kan worden.

Het doorontwikkelen en operationeel maken van deze indicator vraagt daarom het volgende:

- Vervolgtraject waarin voor de meest voorkomende dan wel meest gebruikte lijsten in kaart wordt gebracht of en zo ja, op welke wijze zij gebruikt kunnen worden ten behoeve van de outcome monitoring voor deze indicator. Kan een deel van de lijst of de gehele lijst hiervoor gebruikt worden? Is het mogelijk om verandering te detecteren? Voor wie is het wel/niet geschikt of wanneer? Is ontwikkeling van een keteninstrument haalbaar? Welke wensen hebben kinderen, jongeren en ouders? Kunnen er vuistregels vastgesteld rondom scoring, zodat aggregatie mogelijk wordt?
- Afhankelijk van de uitkomst van het vervolgtraject vraagt dit mogelijk ook om ontwikkeling of doorontwikkeling van meetinstrumenten.
- Na doorontwikkeling van deze indicator vraagt implementatie inbedding in het werkproces en aanpassing van systemen en wijze van rapporteren/registreren.
- Bestuurlijk mandaat van betrokkenen en belanghebbende partijen met betrekking tot de doorontwikkeling van deze indicator.

Aandachtspunten

- Er is een duidelijke voorkeur om bij het gebruik van een instrument aan te kunnen sluiten bij de (specifieke) situatie van een cliënt(systeem). Dit zou een doorontwikkeling vragen van meer dan één instrument voor deze indicator. Tegelijkertijd kan het gebruik van verschillende instrumenten door ketenpartners, het inzichtelijk maken van de ontwikkeling in de ontwikkelingsbedreiging over tijd bemoeilijken (bijvoorbeeld van de Raad voor de Kinderbescherming naar de Gecertificeerde Instelling naar het voorliggend veld).
- Er lijkt nog discussie in het veld te zijn over wanneer gesproken kan worden van een afname van een ontwikkelingsbedreiging. Enerzijds kan het namelijk gaan om een toename van veiligheid, verbeterde opvoedingsvaardigheden en op gang komen van de ontwikkeling van het kind. Anderzijds hoeft de problematiek in het gezin nog niet veel verbeterd te zijn, maar kan er toch sprake zijn van een afname van de ontwikkelingsbedreiging omdat het gezin noodzakelijke hulp accepteert.
- Een belangrijk onderscheid betreft het meten van een mogelijke toekomstige bedreiging (risicotaxatie) en het meten van de huidige situatie (veiligheid).
- Er is veel discussie over de validiteit van instrumenten. Het is tot dusver nog niet gelukt om dit soort instrumenten te valideren (ook internationaal gezien). Op enkele kleine niches in de Verenigde Staten na. In relatie tot risicotaxatie-instrumenten is het überhaupt de vraag of het mogelijk is om hier valide instrumenten voor te ontwikkelen. Dit soort instrumenten wordt gebruikt om een inschatting te maken van een situatie die zich in de toekomst mogelijk wel of niet voordoet. Hierdoor zit er altijd een bepaalde mate van onzekerheid en foutmarge in de uitkomst van een dergelijk instrument, met als gevolg een beperkte validiteit. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat het beoordelen van (de mate van) ontwikkelingsbedreiging de kerntaak voor de jeugdbescherming behelst. Om op dit vlak verder te komen in ontwikkeling van gezamenlijke taal, gezamenlijk referentiekader en explicitering van expertise, is verder gaan op basis van beschikbare kennis een logische keuze.

²³ Bij Jeugdbescherming Regio Amsterdam en Jeugd Veilig Verder wordt gemonitord met behulp van een veiligheidslijn (acute veiligheid) en een centrale lijn (blijvende veiligheid). Op beide lijnen wordt gedurende het traject meerdere keren een score gegeven van 1-10.

4.3.2 Afname dynamische criminogene factoren (jeugdreclassering)

Het hoofddoel van de jeugdreclassering richt zich op het voorkomen van recidive en het realiseren van een gedragsverandering bij de betrokken jongere.

Doel van de indicator

Door de dynamische criminogene factoren in kaart te brengen kan inzichtelijk worden gemaakt of de kans op herhaling van delinquent gedrag is verkleind. Deze informatie biedt aanknopingspunten om in gesprek te gaan over of de doelen van de maatregel wel of niet worden behaald en welke activiteiten (bij welke doelgroepen) hier wel/niet aan bijdragen.

Schematische uitwerking

Zie het schema hieronder.

Aanbevelingen voor vervolg

De dynamische criminogene factoren worden door de Gecertificeerde Instellingen in kaart gebracht op vaststaande momenten. Bij de instrumenten die worden gebruikt, komt een duidelijk onderscheid terug tussen

schoolverzuimende jongeren en delinquente jongeren. Voor deze laatste groep werken de Gecertificeerde Instellingen uit de proeftuinen met het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). Ook ketenpartners binnen het jeugdstrafrecht werken met het LIJ²⁴. Er lopen op dit moment activiteiten om het LIJ door te ontwikkelen voor schoolverzuimende jongeren en voor het adolescentenstrafrecht (ASR).

De professionals vullen het risicotaxatie-instrument van het LIJ in een autonoom systeem in met behulp van een computer applicatie. De uitkomsten worden teruggekoppeld in een Pdf-bestand. Dit Pdf-bestand wordt opgenomen in het dossier. De uitkomsten van het risicotaxatie-instrument van het LIJ zijn dus wel verwerkt in de dossiers, maar zijn technisch niet door de Gecertificeerde Instellingen uit de dossiers te halen zonder dat dit vraagt om het doorlichten van individuele dossiers. Op dit moment zijn er geen richtlijnen met betrekking tot het aggregeren van gegevens ten behoeve van de outcome monitoring. Het risicotaxatie-instrument van het LIJ kan gebruikt worden voor het in kaart brengen van de ontwikkeling op de dynamische criminogene factoren bij jongeren die een

Jeugdreclassering	
Waar gaat het om: definitie	De indicator geeft aan of de dynamische criminogene factoren na verloop van tijd afnemen, gelijk blijven of toenemen. Bij een afname gaat het om een verbetering van de (toekomst)situatie voor de jongere. Bij een toename gaat het om verslechtering van de (toekomst)situatie voor de jongere. Bij het gelijk blijven van de mate van de dynamische criminogene factoren kan het gaan om stagnatie of stabilisatie van de situatie.
Wat meten?	Alle ketenpartners binnen het jeugdstrafrecht werken met het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). Dit instrument kan ingezet worden ten behoeve van deze indicator, maar alleen voor jongeren die een jeugdreclasseringsmaatregel hebben als gevolg van een misdrijf. Dit vraagt wel om het ontwikkelen van richtlijnen met betrekking tot het aggregeren van gegevens ten behoeve van de outcome monitoring. Voor schoolverzuimende jongeren is dit instrument nog niet geschikt. Momenteel is de Universiteit van Amsterdam bezig met de doorontwikkeling van het LIJ voor schoolverzuimende jongeren*. Eenzelfde traject loopt voor jongeren die volgens het adolescentenstrafrecht zijn berecht.
Wie bepaalt / wie vult in?	Clïent en professional.
Wanneer vastleggen?	Het instrument wordt conform bestaande landelijke afspraken minimaal bij de start, halfjaarlijks/jaarlijks en bij afronding afgenomen.
Hoe aanleveren?	Met behulp van de computerapplicatie van het LIJ.
Hoe aggregeren?	Een indicatie van het aantal cliënten waarbij het verloop van de dynamische criminogene factoren is vastgesteld**: % Respons = aantal cliënten waarvan de maatregel is beëindigd in verslagperiode en waarvan het verloop van de dynamische criminogene factoren is vastgesteld gedeeld door totaal aantal cliënten waarvan de maatregel in de verslagperiode is beëindigd x 100. Een indeling die gehanteerd zou kunnen worden betreft een indicatie van het aantal cliënten waarbij sprake is van een afname van de dynamische criminogene factoren (verbetering), het aantal cliënten waarbij sprake is van een toename van de dynamische criminogene factoren (verslechtering) en het aantal cliënten waarbij de dynamische criminogene factoren gelijk zijn gebleven (stagnatie of stabilisatie).

* Nadat het instrument is ontwikkeld, moet dit nog in het systeem worden ingebouwd. De verwachting is dat dit op zijn vroegst begin 2020 gerealiseerd zal zijn.

** Doelstelling is om bij alle cliënten de afname in de dynamische criminogene factoren in kaart te brengen. Het kijken naar de respons kan inzicht geven in de mate waarin dit wel of niet gelukt is.

²⁴ Zie het normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering in 'Certificatieschema voor toetsing van het kwaliteitsmanagementsysteem van uitvoerende organisaties voor Jeugdbescherming en Jeugdreclassering versie 2.0'

delict hebben gepleegd. Na de doorontwikkeling van het LIJ voor schoolverzuimende jongeren kan die versie gebruikt worden om de dynamische factoren in kaart te brengen die de kans op schoolverzuim kunnen vergroten. Het operationeel maken van de indicator vraagt in dat geval het volgende:

- Bestuurlijk mandaat van betrokkenen en belanghebbende partijen voor het verder doorontwikkelen van deze indicator ten behoeve van outcome monitoring (zie hierna).
- Op het niveau van het primaire proces kan het risicotaxatie-instrument van het LIJ worden ingezet als monitoringsinstrument en kan het verandering in de dynamische criminogene factoren weergeven. Het vraagt echter een doorontwikkeling van deze indicator om het LIJ ook werkbaar te maken als monitoringsinstrument op team- of organisatieniveau. Dit vraagt om het vaststellen van vuistregels wanneer er sprake is van een afname dan wel toename van de dynamische criminogene factoren. Daarnaast vraagt het een doorontwikkeling in het systeem van LIJ om überhaupt data te kunnen aggregeren. Dit is op dit moment niet mogelijk. Hiervoor zullen mogelijkheden in het systeem moeten worden gebouwd. Vanuit het veld zal duidelijk gemaakt moeten worden welke aggregatieniveaus gewenst zijn ten behoeve van outcome monitoring (bijvoorbeeld per Gecertificeerde Instelling). Het strekt ten zeerste tot de aanbeveling om de doorontwikkeling van deze indicator te koppelen aan de initiatieven die ontplooit (gaan) worden met betrekking tot het verloop van het jeugdreclasseringstraject.
- Als bovenstaande stappen zijn gezet, vraagt dit met betrekking tot implementatie om inbedding van monitoring als onderdeel van het werkproces.
- Doorontwikkeling van het LIJ voor schoolverzuimende jongeren. Deze ontwikkeling is reeds ingezet en wordt naar verwachting in 2020 opgeleverd²⁵.

Aandachtspunten

- Het LIJ is een eigenstandig systeem waarin het LIJ kan worden ingevuld. De jeugdreclassering start met de informatie die door de Raad voor de Kinderbescherming is ingevuld in het risicotaxatie-instrument van het LIJ. Dit kunnen zij overnemen en/of verder aanvullen. In de workflow kan de Gecertificeerde Instelling het risicotaxatie-instrument van het LIJ pas gebruiken als deze door de Raad is ingevuld.
- Het risicotaxatie-instrument van het LIJ wordt niet bij alle jeugdreclasseringszaken gebruikt, bijvoorbeeld bij jongeren die een jeugdreclasseringsmaatregel hebben vanwege schoolverzuim. De laatste groep betreft een groep jongeren die in hun ontwikkeling wordt bedreigd. Het is belangrijk om hier in de begeleiding en de keuze van instrumenten rekening mee te houden.

- Vanuit de praktijk komt het signaal dat er veel verschil zit in hoe het risicotaxatie-instrument van het LIJ wordt aangeleverd bij de Gecertificeerde Instellingen.
- Het risicotaxatie-instrument van het LIJ voorziet momenteel nog niet in de mogelijkheid tot aggregatie, maar wil hier wel graag naar toe werken. Vooralsnog is de outcome-indicator afname dynamische criminogene factoren daarom alleen nog in het primaire proces bruikbaar. Binnen het LIJ is het mogelijk om de scores van een voorgaande meting naast de scores van de huidige meting te leggen.

4.3.3 Acceptatie van noodzakelijke hulp (jeugdbescherming)

Deze indicator heeft betrekking op een wettelijke grondslag voor een ondertoezichtstelling. Met deze indicator wordt in kaart gebracht in hoeverre de zorg die noodzakelijk is voor het wegnemen van de ontwikkelingsbedreiging, wordt geaccepteerd. We hebben het over de acceptatie van de uitvoering van de maatregel door de Gecertificeerde Instelling en van de door de Gecertificeerde Instelling noodzakelijk geachte hulpverlening met als doel het opheffen van de ontwikkelingsbedreiging.

Doel van de indicator

Door de acceptatie van noodzakelijk hulp in kaart te brengen, wordt inzichtelijk hoe het er voor staat met een van de grondslagen van een ondertoezichtstelling. Dit biedt informatie om in gesprek te gaan over of doelen wel of niet worden behaald en welke activiteiten (bij welke doelgroep) hieraan bijdragen.

Schematische uitwerking

Zie hiervoor het ingevulde schema op de [volgende pagina](#).

Aanbevelingen voor vervolg

In het project is geconstateerd dat het accepteren van noodzakelijke hulp een essentieel gegeven is voor het slagen van een jeugdbeschermingstraject. Kanttekening hierbij is dat het niet alleen gaat om willen maar ook om kunnen. Als een ouder wel wil, maar niet kan, kan er nog steeds een ontwikkelingsbedreiging blijven bestaan. Er is een concreet voorstel uitgewerkt om deze indicator te meten. Implementatie van dit voorstel vraagt de volgende stappen²⁶:

- Bestuurlijk mandaat van betrokkenen en belanghebbende partijen, met betrekking tot het opnemen van deze indicator in de basisset en de daarbijbehorende implementatie stappen.
- Aanpassing van (registratie)systemen en inbedding van de outcome-indicator en monitoring in het werkproces van de Gecertificeerde Instellingen.

²⁵ Eenzelfde soort ontwikkeling is ingezet voor jongeren in het adolescentenstrafrecht.

- Indien opname in de Beleidsinformatie Jeugd gewenst is, vraagt dit eveneens om aanpassing van de Beleidsinformatie en opdracht aan het CBS om informatie terug te leveren aan de Gecertificeerde Instellingen door middel van het spiegelrapport.

Aandachtspunten

- Een meting aan het begin (bij opstellen van het begeleidingsplan) geeft inzicht in de mate van overeenstemming bij de start van de maatregel. Dit geeft waardevolle informatie voor mogelijke verbeteringen aan het voorliggend veld. Zo begint de overeenstemming van doelen bij de Raad voor de Kinderbescherming en de Rechtbank. Het geeft inzicht in de keten. Deze meting is met name interessant voor het voeren van de dialoog met externe partijen als de gemeente, Raad voor de Kinderbescherming en de Rechtbank. De tussenmetingen zijn voornamelijk interessant voor de Gecertificeerde

Instellingen zelf, zowel in het primaire proces als op team- en organisatieniveau. De eindmetingen zijn interessant om te bespreken met het voorliggend veld en de gemeente.

- De verwachting is dat de overeenstemming over de (regie)rol van de Gecertificeerde Instellingen lager zal liggen dan de overige twee. Dit zit ook vast aan de rol die de Gecertificeerde Instelling vertegenwoordigt ten opzichte van de cliënten. Zij hebben een gezaghebbende rol en dat kan weerstand oproepen bij cliënten.
- Deze indicator wordt nu nog niet op deze manier gemeten, dus invoering zou een verhoging betekenen van de administratieve last. Daardoor is het belangrijk om heel goed uit te leggen aan medewerkers wat de meerwaarde is en wat het oplevert in het primaire proces.
- Vanuit de centrale werkgroep en de begeleidingscommissie wordt de wens geuit om de indicator ook op te nemen voor de jeugdreclassering.

(Voorlopige) ondertoezichtstelling	
Waar gaat het om: definitie	De indicator geeft aan in welke mate er bij cliënten sprake is van acceptatie van de uitvoering van de maatregel door de Gecertificeerde Instelling en van de door de Gecertificeerde Instelling noodzakelijk geachte hulpverlening.
Wat meten?	Is er overeenstemming tussen cliënt en Gecertificeerde Instelling over: 1. De hulpverleningsdoelen 2. De in te zetten (jeugd)hulpverlening 3. De (regie)rol van de Gecertificeerde Instelling. Antwoord geven op 5-puntsschaal.
Wie bepaalt / wie vult in?	Professional. Cliënt: < 12 jaar: ouders en kinderen vanaf 6 jaar zoveel als mogelijk en wenselijk 12-16 jaar: ouders en jeugdige > 16 jaar: jeugdige (en eventueel de ouders).
Wanneer vastleggen?	De indicator wordt bij het opstellen en het evalueren van het begeleidingsplan in kaart gebracht.
Hoe aanleveren?	Opname in de Beleidsinformatie Jeugd is vooralsnog niet aan de orde.
Hoe aggregeren?	• % Respons = aantal cliënten waarvan in verslagperiode de acceptatie van noodzakelijke hulp is vastgesteld gedeeld door totaal aantal cliënten waarover in de verslagperiode verslag wordt gedaan x 100. • % waarbij sprake is van overeenstemming over de hulpverleningsdoelen = aantal cliënten in de verslagperiode waarbij sprake is van overeenstemming over de hulpverleningsdoelen gedeeld door totaal aantal cliënten waarvan in de verslagperiode de acceptatie van noodzakelijke hulp is vastgelegd x 100. • % waarbij sprake is van overeenstemming over de in te zetten hulpverlening = aantal cliënten in de verslagperiode waarbij sprake is van overeenstemming over de in te zetten hulpverlening gedeeld door totaal aantal cliënten waarvan in de verslagperiode de acceptatie van noodzakelijke hulp is vastgelegd x 100. • % waarbij sprake is van overeenstemming over de inzet van de Gecertificeerde Instelling = aantal cliënten in de verslagperiode waarbij sprake is van overeenstemming over de inzet van de Gecertificeerde Instelling gedeeld door totaal aantal cliënten waarvan in de verslagperiode de acceptatie van noodzakelijke hulp is vastgelegd x 100.

²⁵ Bij ambtelijk vooroverleg tussen Jeugdzorg Nederland, VNG, ministerie van Justitie en Veiligheid en het Nederlands Jeugdinstituut, is afgesproken dat er te weinig zekerheid is over de meerwaarde van deze indicator. Dit in relatie tot de benodigde inspanning bij de jeugdzorgwerker/administratie om dit te meten en registreren. Voorgesteld is daarom aan de operationalisatie en implementatie van deze outcome-indicator geen prioriteit te geven en geen vervolgspraken hiervoor te maken. Wel wordt gezocht naar een Gecertificeerde Instelling die invoering hiervan in een beperkt deel van de organisatie voor jeugdbescherming wil uitproberen. Omdat acceptatie van noodzakelijke hulp een grondslag voor een beschermingsmaatregel is, is de verwachting dat het mogelijk is om hier: a) expliciet aandacht aan te besteden in het primaire proces; b) een manier te vinden om dit zo eenvoudig mogelijk en met zo min mogelijk administratieve lasten te registreren; en c) meerwaarde ten behoeve van de combinatie outcome, procesindicatoren en kwaliteitsdialoog te realiseren.

4.3.4 Herhaald beroep (jeugdbescherming en jeugdreclassering)

Een belangrijk doel van een jeugdbeschermingsmaatregel is dat cliënten en/of hun netwerk hulp accepteren en zodanig worden toegerust ('empowered') dat zij na begeleiding van de Gecertificeerde Instelling zonder gedwongen hulp verder kunnen. Deze indicator laat zien of dit doel op langere termijn is geslaagd. Belangrijk doel van een jeugdreclasseringsmaatregel is dat de cliënten niet terugvallen in delinquent gedrag (voorkomen van recidive) nadat de begeleiding van de Gecertificeerde Instelling is afgerond. Deze indicator laat zien of het doel op de langere termijn is geslaagd. Herhaald beroep bij jeugdreclasseringstrajecten is een vorm van recidive, maar recidive in delinquent gedrag is breder.

Doel van de indicator

Door het herhaald beroep op een ondertoezichtstelling en jeugdreclasseringsmaatregel in kaart te brengen, wordt inzichtelijk gemaakt of de doelen op langere termijn zijn gehaald. Dit biedt informatie om in gesprek te gaan over welke activiteiten (bij welke doelgroepen) bijdragen aan het voorkomen van herhaald beroep. In de praktijk komt een herhaald beroep op een voogdij maatregel niet of zelden voor²⁶. Het is daarom niet zinvol om dit in kaart te brengen.

Schematische uitwerking

Zie het schema hieronder.

Aanbevelingen voor vervolg

Vanwege het belang van deze indicator strekt het tot onze aanbeveling om vervolgstappen te zetten met betrekking tot het operationeel maken van deze indicator. De volgende aspecten zijn hiervoor nodig:

- De informatie die nodig is voor deze indicator wordt al verzameld met behulp van de Beleidsinformatie Jeugd. Er is geen additionele informatie nodig.
- Invoering van de indicator vraagt opdracht aan het CBS om de informatie in een landelijke maatwerktabel uit te werken. Vervolgens kan deze informatie met behulp van een spiegelrapport ook op het niveau van de Gecertificeerde Instelling worden teruggekoppeld aan de Gecertificeerde Instelling. Hiervoor zal eerst een inhoudelijke uitwerking van een maatwerktabel²⁷ gemaakt moeten worden met betrokken partijen (Jeugdzorg Nederland, Gecertificeerde Instellingen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Nederlands Jeugdinstituut, Ministerie van Justitie en Veiligheid en Centraal Bureau voor de Statistiek).
- Opdracht aan CBS vraagt bestuurlijk mandaat van de betrokken en belanghebbende partijen.
- Opdracht aan CBS vraagt financiering.

	Ondertoezichtstelling	Jeugdreclassering
Waar gaat het om: definitie	De indicator laat zien of een jongere herhaaldelijk te maken krijgt met een jeugdbeschermingstraject. Het kan enerzijds betrekking hebben op of een jongere eerder een traject heeft gehad, bij aanvang van een traject. Anderzijds kan het gaan over of een jongere opnieuw in aanraking komt met jeugdbescherming, nadat een traject is afgerond.	De indicator laat zien of een jongere herhaaldelijk te maken krijgt met een jeugdreclasseringstraject. Het kan enerzijds betrekking hebben op of een jongere eerder een traject heeft gehad, bij aanvang van een traject. Anderzijds kan het gaan over of een jongere opnieuw in aanraking komt met jeugdreclassering, nadat een traject is afgerond.
Wat meten?	Start- en einddatum ondertoezichtstelling.	Start- en einddatum jeugdreclassering.
Wie bepaalt / wie vult in?	Professional.	
Wanneer vastleggen?	Conform de Beleidsinformatie Jeugd.	
Hoe aanleveren?	Het CBS heeft via de Beleidsinformatie Jeugd persoonsgegevens van iedereen die een maatregel heeft gehad en kan van elke nieuwe ingestroomde cliënt, aan de hand van ingevoerde eind- en startdatums, bepalen of hij/zij na afloop van een traject binnen twee jaar opnieuw een maatregel krijgt opgelegd. Ook kan gekeken worden of een jeugdige in het verleden eerder een maatregel heeft gehad.	
Hoe aggregeren?	Aggregatie zal worden bepaald aan de hand van de maatwerktabel die wordt vastgesteld. Ter illustratie: • % Cliënten dat niet opnieuw in jeugdbescherming komt = Aantal cliënten in verslagperiode dat na beëindiging niet opnieuw met jeugdbescherming start gedeeld door Totaal aantal cliënten in verslagperiode dat na beëindiging niet + wel opnieuw start x 100. • % Cliënten dat niet opnieuw in jeugdreclassering komt = Aantal cliënten in verslagperiode dat na beëindiging niet opnieuw met jeugdreclassering start gedeeld door Totaal aantal cliënten in verslagperiode dat na beëindiging niet + wel opnieuw start x 100.	

²⁶ Uit de beleidsinformatie Jeugd blijkt dat het percentage herhaald beroep bij voogdij ongeveer 3% is, terwijl dat bij ondertoezichtstelling en jeugdreclassering ongeveer 10% is (zie tabel 2.6.1 in CBS rapportage 'Jeugdbescherming en jeugdreclassering 1e halfjaar 2018').

²⁷ Er ligt een conceptmaatwerktabel klaar voor deze indicator ten aanzien van een ondertoezichtstelling.

Aandachtspunten

- Er is een voorkeur om te starten met al beschikbare data, dus terugkijken in de tijd. Bij vooruitkijken (opnieuw in beeld na afloop traject) heeft het de voorkeur om verschillende periodes te nemen (binnen een half jaar, een jaar en twee jaar) en dit gelijk te houden voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering.
- Beschikkingen sluiten soms niet goed op elkaar aan door bijvoorbeeld administratieve rompslomp. Het is goed om met elkaar een termijn vast te stellen waarin geaccepteerd wordt dat het om dit soort dingen gaat (bijvoorbeeld 2 weken).
- Op basis van de CBS gegevens kan gekeken worden naar herhaald beroep, vanuit het kind gezien. Dit sluit niet altijd aan bij de wijze waarop er naar herhaald beroep gekeken wordt in bepaalde regio's (bijvoorbeeld als uitgegaan wordt van gezinsgericht werken). Het CBS heeft de mogelijkheid om ook naar broertjes en zusjes te kijken als dat gewenst zou zijn.
- Het zou interessant zijn om te bekijken of het een herhaald beroep bij dezelfde Gecertificeerde Instelling betreft of bij een ander. Ook het in brede zin in beeld brengen van herhaald beroep wordt als een meerwaarde gezien. Dus niet alleen kijken of iemand die jeugdbescherming heeft ontvangen opnieuw met jeugdbescherming in aanraking komt, maar ook of diegene in aanraking komt met jeugdreclassering en vice versa.

5. Tot slot

In de voorgaande hoofdstukken hebben we naast het gedachtegoed achter outcome monitoring, de opbrengsten van het onderzoeksproject beschreven. Het onderzoek heeft laten zien dat het mogelijk is om een gedragen set outcome-indicatoren met en voor het werkveld van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering te formuleren²⁸. Deze set betreft:

- Verloop van het traject
- Cliëntervaring
- Doelrealisatie, uitgesplitst in:
 - Afname ontwikkelingsbedreiging
 - Afname dynamische criminogene factoren
 - Acceptatie noodzakelijke hulp
 - Herhaald beroep.

Daarnaast is de voornaamste conclusie uit het project dat het samen verkennen van het verhaal achter de cijfers, en het gezamenlijk formuleren van verbeteracties (de dialoog) essentieel is bij outcome monitoring in het gedwongen kader. Outcome gegevens van de jeugdbescherming en jeugdreclassering moeten in de context worden gezien van begeleiding in het gedwongen kader en de samenwerking met andere ketenpartners en gemeenten. Aandacht voor proces-indicatoren tijdens de dialoog is nodig om de resultaten en de bedoeling van de Gecertificeerde Instellingen te duiden en te benutten voor een lerende praktijk. Het doel van deze lerende praktijk is om de kwaliteit van de geboden begeleiding te verbeteren. Het is echter goed om te realiseren dat resultaat niet per definitie hetzelfde is als kwaliteit; het behalen van goede resultaten wil bijvoorbeeld nog niet zeggen dat er ook cliëntgericht gewerkt wordt.

Wat het project verder heeft laten zien, is dat het realiseren van outcome monitoring binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering nog een weg te gaan heeft. Indicatoren die nu binnen het werkveld gebruikt worden, hebben voornamelijk het doel van externe verantwoording en nog weinig het monitoren, leren en verbeteren van outcome. Het vraagt overtuiging bij alle betrokkenen om met elkaar te willen kijken naar de outcome van Gecertificeerde Instellingen. Evenals dat het commitment vraagt om met de outcome-indicatoren te gaan werken. Regelmatig hebben we gedurende het project signalen gekregen van beleidsmedewerkers en professionals, dat het belang van outcome monitoring

niet onderstreept wordt door het management en/of bestuurders. Maar we kregen ook signalen dat het vanwege werkdruk en andere prioriteiten niet gedragen wordt door professionals. Cliëntvertegenwoordigers die betrokken zijn geweest bij het project onderstrepen het belang van een verbeterssystematiek in het werkveld van de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Het is een randvoorwaarde dat outcome monitoring een gezamenlijk gedragen proces is. Alleen dan slaagt het inrichten van een verbeterssystematiek om met elkaar steeds beter wordende zorg te realiseren.

De huidige bestaande activiteiten op het gebied van outcome monitoring binnen de jeugdbescherming en de jeugdreclassering – zoals het in kaart brengen van de cliënttevredenheid – worden weinig bevredigend bevonden. De respons en representativiteit van de gegevens is bij de meeste organisaties laag en het heeft geen plek in het primaire proces. Daarentegen zien we dat er bij sommige Gecertificeerde Instellingen mooie initiatieven lopen om hier verandering in te brengen (zie voor meer informatie het bijbehorende verantwoordingsdocument). Verder is duidelijk geworden dat de bestaande activiteiten die aansluiten bij het monitoren van outcome binnen de jeugdbescherming – zoals het gebruik van veiligheidslijsten en/of risicotaxatielijsten – bij de meeste Gecertificeerde Instellingen nog niet of onvoldoende uit systemen gehaald kunnen worden zonder dat individuele dossiers moeten worden doorgelicht. Dat vraagt om informatie dusdanig te registreren en systemen dusdanig in te richten zodat outcome gegevens eenvoudig uit de systemen gehaald kunnen worden.

Tenslotte vragen sommige indicatoren nog om een doorontwikkeling op de inhoud ten behoeve van outcome monitoring.

- Het verloop van het jeugdbeschermingstraject: vraagt om een inhoudelijke uitwerking van een maatwerktabel.
- Het verloop van het jeugdreclasseringstraject: de huidige registratie in de Beleidsinformatie Jeugd bij einde traject levert geen zinvolle informatie (99% volgens plan) en vraagt om aanpassing. Afhankelijk van de uitkomst vraagt dit mogelijk om additionele vervolgstappen met betrekking tot ontwikkeling en implementatie van deze indicator.

²⁸ In het huidige project is de focus gelegd op het gedwongen kader. Gecertificeerde Instellingen voeren echter ook activiteiten uit in het preventief justitieel kader (i.e., drang). Aangezien Gecertificeerde Instellingen regelmatig dit soort activiteiten uitvoeren, is het belangrijk deze activiteiten mee te nemen bij outcome monitoring. Dit vraagt om een nadere uitwerking in een vervolg.

- Afname ontwikkelingsbedreiging: vraagt om een vervolgttraject waarin voor de meest voorkomende, dan wel meest gebruikte, lijsten in kaart wordt gebracht of deze in staat zijn om verandering te meten en op welke wijze zij gebruikt kunnen worden ten behoeve van de outcome monitoring.
- Afname dynamische criminogene factoren: moet werkbaar gemaakt worden voor monitoring op team- of organisatieniveau. Dit vraagt om registratie van scores op cliëntniveau vanuit het LIJ en om het vaststellen van vuistregels wanneer er sprake is van een afname dan wel toename van de dynamische criminogene factoren.
- Herhaald beroep: vraagt om een inhoudelijke uitwerking van een maatwerktabel.

De inzet van monitoring om te leren en te verbeteren, het technisch mogelijk maken dat de informatie uit dossiers gehaald kan worden, het doorontwikkelen van indicatoren ... al deze processen kosten tijd, ruimte en aandacht. Maar vragen ook om daadkracht, lef en vertrouwen om met elkaar deze stappen te zetten. Door de vele partijen en onderliggende belangen die een rol spelen in het gehele proces van outcome monitoring voor de jeugdbescherming en de jeugdreclassering, kan het lastig zijn om de bedoeling van ieders inzet in het vizier te blijven houden. Door steeds de intentie te agenderen en de vraag te stellen of de (voorgestelde) activiteiten bijdragen aan het realiseren van deze intentie, wordt de bedoeling leidend in plaats van de ondergeschikte belangen. In het veiligheidsdomein werken meerdere partijen samen aan de bedoeling om kinderen en jongeren veilig op te laten groeien. Daarbinnen heeft iedere partij echter de verantwoordelijkheid om de eigen rol zo goed mogelijk te pakken en daar te verbeteren waar mogelijk. Op die manier dragen zij bij aan toewerken naar de bedoeling.

Vertrouwen is een terugkerend thema gebleken in het gehele project. Om kwaliteit te kunnen verbeteren is ruimte nodig om met elkaar te mogen leren en te verbeteren. Het is belangrijk dat de dialoog gericht is op samenwerking en het komen tot gezamenlijke inzichten, nadere analyse en verbetervoorstellen. In het verlengde daarvan staat of valt het gebruik van outcome monitoring als efficiënte verbetermethodiek met de wijze waarop er omgegaan wordt met de outcome-indicatoren. Als de outcome gegevens worden gebruikt als 'harde cijfers' of een afrekenmethodiek, werkt dit perversiteit in de hand en verliest het zijn waarde. Tenslotte is het in ieders belang om de indicatoren niet te beschouwen als een statisch geheel, maar om deze op basis van ervaringen en de lerende praktijk verder te verfijnen en door te ontwikkelen. Het doel aan het eind van de rit is immers om het verschil te maken voor het kind en het gezin.

Hoe verder?

Het onderzoeksproject wordt afgerond met dit eindrapport en het bijbehorende verantwoordingsdocument. Met ondersteuning van het Nederlands Jeugdinstituut worden bestuurlijke afspraken voor vervolg in het kader van de doorontwikkeling van de outcome-indicatoren voor het gedwongen kader voorbereid door Jeugdzorg Nederland, de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het Nederlands Jeugdinstituut kan en wil met haar kennisrol deze vervolgstappen graag verder ondersteunen. Eigenaarschap voor deze vervolgstappen ligt echter bij het veld.

Bijlage 1.

Begrippenlijst

Activiteiten preventief justitieel kader

Dit betreft activiteiten van de Gecertificeerde Instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. Deze specifieke preventieve- en nazorgactiviteiten die zich in het veld van de vrijwillige hulpverlening afspelen betreffen geen jeugdhulp, maar activiteiten die uitgaan van de inzet van de specifieke expertise van de Gecertificeerde Instelling om (opnieuw) een maatregel te voorkomen.

Aggregatie

Bijeenbrengen van gegevens en tot informatie maken op een algemener niveau. Om iets te kunnen zeggen over de resultaten op het niveau van groepen cliënten (bijvoorbeeld per zorgeenheid/werksoort of per instelling) moeten geregistreerde gegevens worden verzameld en geaggregeerd, ofwel bij elkaar genomen. Een voorbeeld van het aggregeren van geregistreerde gegevens is het berekenen van het aantal cliënten dat op de indicator 'Cliënttevredenheid' een voldoende of hoger scoort. De geaggregeerde gegevens kunnen vervolgens op een bepaalde manier gepresenteerd worden, bijvoorbeeld in een tabel of een grafiek.

Beleidsinformatie Jeugd

Onderdeel van de Jeugdwet is een regeling voor beleidsinformatie²⁹. Deze regeling bepaalt welke gegevens worden verwerkt, door wie, met welk doel, op welke wijze ze worden verstrekt en aan wie. De beleidsinformatie in de Jeugdwet betreft informatie over het jeugdhulpgebruik en de inzet van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Daartoe verstrekken jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen op persoonsniveau gegevens. In het Besluit Jeugdwet, artikel 7.5.1, staat dat deze gegevens aangeleverd worden bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS verwerkt deze gegevens tot statistieken en rapportages en publiceert deze opdat iedereen daar gebruik van kan maken. De microdata (informatie op persoons- of instellingsniveau) worden niet openbaar gemaakt. Het CBS levert wel de eigen gegevens aan instellingen in de vorm van een gestructureerde spiegelrapportage terug. Onderzoek op dit soort data is wel mogelijk via de zogenaamde remote access voor organisaties die daartoe door het CBS zijn geautoriseerd onder de geldende privacy-voorwaarden van de CBS-wet en de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). De gegevensverstrekking vindt plaats opdat gemeenten doelmatig, doeltreffend en samenhangend gemeentelijk beleid kunnen voeren ten aanzien van preventie, jeugdhulp en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. De gegevensverstrekking vindt voorts plaats opdat het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) een zorgvuldig en samenhangend jeugdbeleid kunnen voeren en hun stelselverantwoordelijkheid kunnen waarborgen³⁰.

Criminogene factoren

Criminogene factoren hebben betrekking op kenmerken en omstandigheden van individuen en hun omgeving die bijdragen aan het begaan van een overtreding of delict en in dat verlengde ook een voorspellende waarde kunnen hebben voor recidive. Het is hierbij zinvol om onderscheid te maken tussen statische en dynamische criminogene factoren. Statische criminogene factoren kunnen niet meer veranderen en blijven over tijd gelijk (bijvoorbeeld delict geschiedenis). Bij dynamische criminogene factoren is verandering wel mogelijk (bijvoorbeeld de attitude van een jongere) en kunnen interventies hier op inhaken.

Gecertificeerde Instelling

Een Gecertificeerde Instelling is een instelling die bevoegd is om jeugdbeschermingsmaatregelen en maatregelen in het kader van de jeugdreclassering uit te mogen voeren.

²⁹ De wettelijke verplichting betekent dat jeugdzorgaanbieders hun cliënten niet om toestemming hoeven te vragen. Het Nji gaat er wel van uit dat cliënten wordt uitgelegd wat er met hun gegevens gebeurt.

³⁰ Bron: Beleidsinformatie Jeugd: informatieprotocol te downloaden van <https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/deelnemers-enquetes/bedrijven/onderzoek/lopend/beleidsinformatie-jeugd>.

Jeugdbeschermingsmaatregel

Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan ‘onder toezicht gesteld’ of ‘onder voogdij geplaatst’.

Jeugdbeschermingstraject

Een jeugdbeschermingstraject is de gehele periode waarin een jeugdbeschermingsmaatregel wordt uitgevoerd.

Jeugdhulp

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet. Het betreft hulp en zorg aan jongeren tot 18 jaar en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Jeugdreclasseringsmaatregel

Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding³¹/het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.

Jeugdreclasseringstraject

Een jeugdreclasseringstraject is de gehele aansluitende periode waarin een of meerdere jeugdreclasseringsmaatregelen worden uitgevoerd.

Jeugdzorg

Het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering dat onder verantwoordelijkheid van de gemeente wordt uitgevoerd volgens de Jeugdwet (2014).

Ondertoezichtstelling

Een ondertoezichtstelling is een gezag beperkende maatregel. Als de ontwikkeling van een kind ernstig bedreigd wordt en de zorg die in verband met het wegnemen van de bedreiging noodzakelijk is voor de minderjarige of voor zijn ouders of de ouders die het gezag uitoefenen, door dezen niet of onvoldoende wordt geaccepteerd, dan kan de rechter op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie een ondertoezichtstelling uitspreken. Het kind krijgt dan een gezinsvoogd toegewezen van een Gecertificeerde Instelling. Deze persoon begeleidt het kind en zijn ouders bij het oplossen van de opvoedingsproblemen. De ouders blijven zelf verantwoordelijk voor de opvoeding, maar hun gezag wordt door de maatregel gedeeltelijk ingeperkt. Zowel ouders als kind zijn verplicht de aanwijzingen op te volgen die de gezinsvoogd geeft. In principe blijft het kind thuis wonen. De rechter kan ook besluiten het kind (tijdelijk) uit huis te plaatsen, bijvoorbeeld in een pleeggezin. Een ondertoezichtstelling duurt maximaal een jaar. De rechter kan de duur telkens met (maximaal) een jaar verlengen tot het kind meerderjarig is.

Voogdij

Bij voogdij is het gezag van ouders beëindigd en overgedragen aan een instelling of pleegouder als voogd. De maatregel wordt opgelegd als een kind zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd en de ouder niet in staat is de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen, binnen een voor het kind aanvaardbare termijn, of als de ouder het gezag misbruikt. De rechter bepaalt dan dat een ander voor bepaalde of onbepaalde tijd het gezag over het kind krijgt. De voogdij zal meestal uitgevoerd worden door een Gecertificeerde Instelling. Het kind wordt opgevoed in een pleeggezin of tehuis.

³¹ Bij schoolverzuim is sprake van overtreden van de leerplichtwet. Het is dus wel een delict. Het betreft een overtreding maar geen misdrijf.

**Nederlands
Jeugdinstituut**

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221
3501 DE Utrecht

T 030 230 6344

E info@nji.nl

www.nji.nl